

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Ivana Sirůčková

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika pro vychovatele

PORUCHY CHOVÁNÍ NA ODBORNÉM UČILIŠTI

BEHAVIOUR DISORDERS AT TRAINING COLLEGE

DIE VERHALTUNGSSTÖRUNGEN AN DER BERUFSSCHULE

Bakalářská práce: 08-FP-KSS-1029

Autor:

Ivana Sirůčková (Hamáčková)

Podpis autora:

Adresa:

Novoveská 3,
466 01 Jablonec nad Nisou

Vedoucí práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Počet:

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
93	51	0	18	16	+ 1 CD

V Liberci dne: 15. 4. 2009

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Ivana Sirůčková
Adresa: Novoveská 3, 466 01 Jablonec nad Nisou

Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele
Kód oboru: 7506R029

Název práce: PORUCHY CHOVÁNÍ NA ODBORNÉM UČILIŠTI

Název práce v angličtině: BEHAVIOUR DISORDERS AT TRAINING COLLEGE

Vedoucí práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Termín odevzdání práce: 15. 04. 2009

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Datum: 28. 2. 2008

Zadání převzal (student): Ivana Sirůčková
Podpis studenta:
Ivana Sirůčková

Cíl práce:

Posoudit na základě dokumentů sociálně patologické jevy u žáků odborného učiliště (výskyt, příčiny, opatření).

Základní literatura:

HARTL, P. *Psychologický slovník*. Portál, Praha: 1993. ISBN 80-901549-0-5

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Portál, Praha: 2000. ISBN 80-7178-303-X

PEŠATOVÁ, Ilona. *Vybrané kapitoly z etopedie 1. díl*. 1. vyd. Liberec: 2003. ISBN 80-7083-750-0

PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: 1998. ISBN 80-85931-65-0

ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace*. Praha: 2000. ISBN 80-7178-30-80

VÁGNEROVÁ, Marie. *Patopsychologie dítěte pro speciální pedagogy* SPN Praha: 1988.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 15. 4. 2009

Sirůčková Ivana

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Jiřímu Vackovi, CSc. za odborné vedení a za cenné rady a připomínky, které mi v průběhu bakalářské práce poskytoval.

Děkuji všem studentům a učitelům Střední školy hospodářské a lesnické ve Frýdlantu za poskytnuté informace.

Dále děkuji své rodině, která měla se mnou po dobu mého studia a při tvorbě bakalářské práce velkou trpělivost. Byli mi oporou, pomáhali mi a podporovali mne.

Název bakalářské práce: Poruchy chování na odborném učilišti

Jméno a příjmení autora: Ivana Sirůčková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2008/2009

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Anotace:

Bakalářská práce zpracovává problematiku záškoláctví adolescentů na odborném učilišti. V teoretické části bakalářské práce jsou zpracované kapitoly o poruchách chování, zabývající se výskytem, příčinami, projevy poruch chování, opatřeními. Následně mentální retardace, inteligence a období dospívání. V úvodu je stručně nastíněná problematika záškoláctví.

Praktická část bakalářské práce zpracovává zvolený typ průzkumu, který využívá nestandardizovaného dotazníku a analýzy školní dokumentace. Průzkumem je zjišťováno, v jaké míře se záškoláctví na dané škole vyskytuje a v jakém období školního roku. Otázky v dotazníku jsou převážně směřované na danou problematiku.

Část předpokladu je potvrzena a část předpokladu není potvrzena vůbec. Informovanost adolescentů o záškoláctví je dle výsledků velmi dobrá, přesto se k záškoláctví uchylují poměrně často.

V závěru bakalářské práce se potvrzuje, že se na záškoláctví podílí mnoho faktorů. Práce s problémovými dětmi nikdy není snadná.

Klíčová slova:

Asociální poruchy, mentální retardace, záškoláctví, adolescent, lehká mentální retardace, dospívání.

Název bakalářské práce:

Behaviour disorders at training college

Annotation:

My bachelor thesis processes issues of absenteeism of adolescents at professional schools. Chapters about conduct disorders engaging in their occurrence, causes, displays and in arrangements are processed in the theoretical part of the thesis. Then the mental retardation, intelligence and adolescence. Problems of absenteeism is briefly outlined at the beginning.

The practical part processes a chosen kind of research which used a standardized questionnaire and an analysis of school documentation. The research made an enquiry to what extent absenteeism was extended and what part of the school year. The questions in the questionnaire were largely pointed at these problems.

Only a part of the presumption has been ratified. The information of adolescents about the absenteeism is very good but they still resort to it.

Conclusion of the thesis: many factors share in the absenteeism. Work with problematic children has never been easy. We can properly solve the absenteeism of adolescents by providing of definite conditions.

Key words:

Antisocial disorders, mental retardation, absenteeism, adolescent, slight mental retardation, adolescence.

Název bakalářské práce:

Die Verhaltensstörungen an der Berufsschule

Annotation:

Diese Bachelorarbeit ist der Problematik des Schulschwänzens bei Adoleszenten an einer Berufsschule gewidmet. In dem theoretischen Teil werden Kapitel über Verhaltensstörungen bearbeitet. Sie befassen sich mit dem Vorkommen, den Ursachen, den Erscheinungsformen und mit den entgegengenommenen Maßnahmen. Desweiteren mit Mentalretardation, Intelligenz und Reifezeit. Am Anfang wird kurz über die Problematik des Schulschwänzens gesprochen.

Der praktische Teil der Bachelorarbeit bearbeitet den ausgewählten Forschungstyp, der durch einen Nicht-Standardfragebogen und durch die Analyse der Schuldokumentation realisiert wird. Durch die Forschung wird ermittelt, in welchem Maße das Schulschwänzen an der gegebenen Schule in verschiedenen Zeiten des Schuljahres auftritt. Die Fragen im Fragebogen werden überwiegend auf die gegebene Problematik gezielt.

Ein Teil der Annahmen wird bestätigt, der andere aber überhaupt nicht. Das Wissen der Adoleszenten über die Schulschwänzerei ist den Ergebnissen nach sehr gut, trotzdem begehen Adoleszente Schulschwänzerei ziemlich oft.

Im Abschluss der Bachelorarbeit kann man sehen, dass an der Schulschwänzerei viele Faktoren beteiligt sind. Die Arbeit mit Problemkindern (Jugendlichen) ist nie leicht.

Schlussworte:

Die asoziale Störungen, die Mentalretardation, die Schulschwänzerheit, der
Adoleszent, die leichte Mentalretardation, Die Reifezeit.

OBSAH

1 ÚVOD	14
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE	17
2. 1 Poruchy chování	17
2. 1. 1 Poruchy chování – vymezení pojmu	18
2. 1. 2 Četnost výskytu a etiologické faktory	18
2. 1. 3 Klasifikace poruch chování	19
2. 1. 3. 1 Asociální poruchy	20
2. 1. 3. 1. 1 Záškoláctví – vymezení pojmu	22
2. 1. 3. 1. 1. 1 Klasifikace záškoláctví	22
2. 1. 3. 1. 1. 2 Příčiny záškoláctví	23
2. 1. 3. 1. 1. 3 Opatření ke snížení výskytu záškoláctví	25
2. 2 Mentální retardace	26
2. 2. 1 Etiologie mentální retardace	27
2. 2. 2 Klasifikace mentální retardace	30
2. 2. 2. 1 Lehká mentální retardace	31
2. 3 Inteligence	32
2. 3. 1 Vliv faktorů dědičnosti a prostředí na inteligenci	33
2. 4 Charakteristika období dospívání	34
2. 4. 1 Období pubescentní	34
2. 4. 2 Období adolescence	36

3 PRAKTICKÁ ČÁST A JEJÍ STRUKTURA	37
3. 1 Cíl praktické části	37
3. 1. 1 Stanovení předpokladů	37
3. 2 Použité metody	38
3. 3 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu	42
3. 4 Výsledky a jejich interpretace	43
3. 4. 1 Dotazník nestandardizovaný – analýza výsledků	
a jejich interpretace.....	43
3. 4. 2 Školní dokumentace – analýza výsledků	
a jejich interpretace.....	79
3. 4. 2. 1 Analýza výsledků za I. a II. pololetí školního roku	
2007/2008 ve třídách OU.....	79
3. 4. 2. 2 Analýza výsledků – neomluvené absence v jednotlivých	
třídách vyjádřená v %	81
3. 5 Shrnutí výsledků praktické části a diskuze	84
4 ZÁVĚR	87
5 NÁVRH OPATŘENÍ	90
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	91
7 SEZNAM PŘÍLOH	93

1 Úvod

V dnešní společnosti se stále častěji setkáváme s pojmem poruchy chování. Vnímáme je jako projevy chování dětí a mládeže, které nerespektují ustálené společenské normy.

Příčinou takového jednání může být porucha sociálních vztahů, porucha tělesného nebo psychického vývoje, případně následky nemoci.

Člověk se během života vždy pohybuje ve společnosti ostatních lidí. Komunikuje a spolupracuje s nimi, navazuje vztahy, řeší vzniklé konflikty, snaží se prosadit svoji individualitu. Do jaké míry je v těchto vztazích úspěšný a spokojený, závisí především na jeho sociálních dovednostech, na umění jednat a vycházet s lidmi. Tyto schopnosti výrazně ovlivňují i vznik poruch chování. Základy chování k druhým lidem jsou z velké části výsledkem výchovy v dětství.

S nejrůznějšími projevy sociálně patologického chování přicházíme stále častěji do styku také ve školách a školských zařízeních. Klademe si otázku, jakými prostředky můžeme zmírnit nárůst těchto patologických jevů. V této době náhlých proměn společnosti nejsme dost často dostatečně připraveni čelit negativním jevům, ani provádět účinnou prevenci. Tento problém je značně složitý. Je obtížné také vymezit podíl dědičnosti a podíl společenských faktorů na formování osobnosti jedince a na vznik a rozvoj její případné poruchy.

Hlavním cílem výchovné práce s dětmi s poruchami chování je zabránit vzniku těchto poruch a jejich rozvoji už v raném stádiu.

Důležitou etapou vývoje člověka je dospívání. Dospívání je velice složitým a konfliktním obdobím, ve kterém se zvyšuje riziko nežádoucího chování, jež překračuje běžně uznávané sociální normy. Mladí lidé se uzavírají do sebe, jsou náladoví, vzdorovití, zpochybňují dosavadní jistoty, odmítají a nerespektují názory dospělých, jejich přesvědčení a životní názory se velmi rychle střídají.

Hledání vlastní identity, místa ve společnosti, strach z neúspěchu, deprese, ztráta lásky, bezpečí a jistoty, nemoc a mnoho dalších faktorů způsobují vznik různých poruch chování, se kterými se v pedagogické praxi setkáváme velmi často.

Nemalým úsilím pedagogů a kvalifikovaných odborníků je umět pojmenovat, diagnostikovat, naučit se rozpoznat příčiny, najít řešení a v neposlední řadě umět pomoci těmto žákům. Tato práce je velmi zdlouhavá, vyčerpávající a mnohdy bez očekávaného výsledku.

Pracuji na Střední škole hospodářské a lesnické ve Frýdlantu, jejíž součástí je i odborné učiliště. Zde se setkávám s dospívajícími žáky, u kterých se poruchy chování vyskytují. Nejčastějším a nejzávažnějším patologickým jevem je u našich žáků hlavně záškoláctví.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá výskytem, příčinami, projevy poruch chování a opatřeními. Také poukazuje na asociální poruchy, zaměřuje se především na záškoláctví. Následuje kapitola o mentální retardaci, protože jedinci s mentální retardací tvoří významnou skupinu dospívajících žáků odborného učiliště. Nakonec se zabývá inteligencí a obdobím dospívání.

Praktická část bakalářské práce zpracovává zvolený typ průzkumu, který využil nestandardizovaného dotazníku.

Průzkumu se zúčastnil výběrový vzorek 40 žáků ve věku od 17–18 let. V průzkumném šetření se zaměřuji převážně na záškoláctví u žáků odborného učiliště. Praktická část se nejvíce zabývá tímto patologickým jevem proto, že je nejzávažnějším problémem naší školy a vyskytuje se v nemalé míře každý školní rok u studentů.

Dotazník pomáhal zjišťovat, v jaké míře a v jakém období školního roku se nejčastěji vyskytuje neomluvená absence žáků na dané škole.

Analýza školní dokumentace měla zjistit totéž, co dotazník. Údaje by měly přibližně potvrdit výsledky, které byly získané v dotazníku.

Součástí praktické části bylo ověřování předpokladů na základě teoretických znalostí a praktických zkušeností práce s dospívajícími žáky.

Dotazník byl hodnocen z hlediska, o jaký studijní obor se jedná. Druhým aspektem bylo to, v jakém období školního roku se nejčastěji vyskytuje neomluvená absence žáků a v jaké míře.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat na základě školní dokumentace a pomocí nestandardizovaného dotazníku teoreticky a prakticky problematiku záškoláctví u adolescentů odborného učiliště.

Smyslem celé bakalářské práce bylo pravdivé zjištění výskytu záškoláctví na odborném učilišti, z toho pak vyvození možných návrhů a opatření vedoucích k nápravě nebo prevenci.

2 Teoretická východiska práce

V této části závěrečné práce se pokusím objasnit danou problematiku v teoretické rovině, především za pomoci všech dostupných informačních zdrojů. Zaměřím se na stručné vysvětlení a popis jednotlivých částí.

2. 1 Poruchy chování

Zde se jedná zejména o narušenou přirozenou interakci, negativní modifikaci vzorů chování, nenaplnění základních potřeb dospívajícího člověka. Patří sem potřeba bezpečí, jistoty, materiálního zajištění, potřeba silné emocionální vazby a co je důležité, i emocionální odezvy. Nejsou-li tyto potřeby uspokojovány v přirozeném prostředí člověka, hledá jejich saturaci v jiném prostředí, a to téměř za každou cenu. Mnohdy se dospívající ocitne v situaci, která jen podpoří nevhodné chování, jež se v budoucnu může vyvinout až v poruchu, a zbývá už jen diagnostikovat a ohlížet se zpět, kde se stala chyba.

Zásadní význam v této souvislosti má rodina. Je-li její vliv pozitivní a spolupracuje se školou, je úspěch nasnadě. Je-li její vliv až patologický a bez zájmu, nemohou další výchovné aspekty uspět. Jen s obtížemi můžeme jako pedagogové spolu s dalšími vhodnými činiteli minimalizovat následky.

Významným sociálním faktorem jsou vrstevnické a širší společenské vztahy, které nabývají na významu v některých výrazných vývojových obdobích. Vliv party se ukazuje být stále významnějším. Velmi výrazným vlivem v současné společnosti je i vliv médií. Tyto faktory mají značný vliv i na školní docházku v období prepuberty, puberty a adolescence.

Cílem je udělat vše pro pozitivní změnu v chování žáka, případně pro přerušení sociálně nepřijatelného trendu v jeho chování (Novotná, Kremličková, 1997, s. 44).

2. 1. 1 Poruchy chování – vymezení pojmu

Podle Pešatové (2003, s. 28) jsou poruchy chování charakterizovány opakovanými se a trvalými projevy disociálního, agresivního a vzdorovitého chování, které trvá alespoň šest měsíců nebo déle. Důležitými faktory jsou agrese a narušená socializace.

Vágnerová (1996, s. 39) uvádí, že základním rysem těchto poruch je chování, kterým jsou v různé míře, opakovaně a dlouhodobě (alespoň 6 měsíců) narušovány sociální normy. Nejde o následky duševních poruch, či onemocnění, ale o odchylky v osobním vývoji, které jsou dány interakcí základních etiologických faktorů – 1. vliv sociálního prostředí, především rodiny, 2. genetická dispozice, 3. oslabení nebo porucha centrálního nervového systému.

Žák s problémovým chováním je žák, který svými výkony ve školní práci, popř. svým chováním nesplňuje očekávání učitele. Opakovaně se svými postoji, reakcemi a výkony vymyká normě a pro svého učitele znamená přítěž, neboť vyžaduje jeho speciální pozornost (Pipeková, 2006, s.30).

2. 1. 2 Četnost výskytu a etiologické faktory

Poruchy chování se projevují u 10–15 % dětí a adolescentů. Jsou mnohem častější u potomků antisociálních psychopatických dospělých. Z hlediska pohlaví jsou více zastoupeni chlapci. Poměr chlapců k dívkám je 4–12 : 1 (Pešatová, 2003, s. 29).

Podle Vágnerové (1999, s. 39) mluvíme o poruchách chování obvykle až ve středním školním věku, i když se u disponovaných dětí nebo za nepříznivých okolností objevuje nežádoucí chování již v ranějším období. Takový projev může signalizovat budoucí závažnější poruchu, ale může mít i přechodné trvání u vývojové záležitosti.

Pešatová (2003, s. 30) uvádí, že etiologickým činitelem poruch chování může být geneticky podmíněná dispozice nebo nepříznivé výchovné vlivy.

Podle Vágnerové (1999, s. 275) jsou dispozice k poruchám chování multifaktoriální. Projeví se zde jak biologické předpoklady, tak vliv mnoha sociálních faktorů, tj. nežádoucích zkušeností. Jde o interakci rizikových vlivů.

2. 1. 3 Klasifikace poruch chování

Klasifikace poruch chování jsou různé, nejčastěji se setkáváme s:

- poruchami disociálními, asociálními a antisociálními,
- poruchami symptomatickými, vývojovými a výchovně podmíněnými,
- agresivním a neagresivním porušováním sociálních norem,
- poruchami s lepší prognózou a poruchami se špatnou prognózou.

V současné době se poruchy chování klasifikují podle MKN – 10, tj. poruchy chování a emocí se dělí na poruchy s lepší prognózou a poruchy se špatnou prognózou. Poruchy s lepší prognózou se dělí na poruchy chování ve vztahu k rodině a socializované poruchy chování. Poruchy se špatnou prognózou se dělí na nesocializované poruchy chování, poruchy opozičního vzdoru a dezinhibovanou příchyllost v dětství. (Pešatová, 2003, s.42)

2. 1. 3. 1 Asociální chování

Asociální chování je chování nespolečenské, které neodpovídá mravním normám společnosti, nedosahuje ještě úrovně ničení společenských hodnot (Hartl, 1993).

Podle Průchy, Walterové, Mareše (2003, s. 20) je to chování, které neodpovídá mravním a jiným normám společnosti.

Patří sem: 1) Záškoláctví

2) Útěky a toulavost

3) Sebepoškozování (autoagrese)

1) Záškoláctví

Záškoláctví je neomluvená nepřítomnost žáka, studenta ve škole v rozsahu 10–100 vyučovacích hodin. Dítě má strach ze školy, ze zkoušení, z písemky, z šikany, z učitele, z adaptace na novou školu, ze špatného prospěchu.

Záškoláctví a útěky jsou zpravidla důsledkem konfliktnosti životních podmínek v kontaktu s dospělými. Dospívající je vystaven náročným situacím, které jej vedou k domněnce, že nemá jiné volby.

Útěky a záškoláctví souvisejí s neúspěchem, neprospěchem a pocitem osamění. Nesprávný přístup rodičů a pedagogů, neustálé nevhodné tresty a obviňování vedou provinilce k opakovanému záškoláctví. Tato oblast je velmi citlivá, neboť se emocionálně labilní jedinec může lehce stát negativně ovlivnitelným. Útěky mohou být způsobeny i šikanou a násilnickým chováním vrstevníků.

2) Útěky a toulavost

Útěky jsou nedovolené vzdálení se z domova nebo ze školy. Je to záležitost školského věku, zejména v době puberty, může z toho vzniknout toulavost. Důvodem je např. touha po dobrodružství, zážitku, únik z tíživé situace – týrání, alkohol v rodině, citová deprivace. Také existují jedinci, kteří jsou geneticky více disponováni k tomuto chování, např. jedinci citově nestálí, labilní, neklidní.

Toulavost – jde o opakované útěky, které se stávají trvalejším rysem chování (krádeže, přespávání v chatách, v domovech, alkohol, drogy). Zvyknou-li si studenti na to, hrozí jim, že se ocitnou mezi bezdomovci.

3) Sebepoškozování (autoagrese)

Sebevraždy, tetování – sebepoškozování (předstírání nemoci) až po sebevraždy. Neobjevují se v dětství, ale v období dospívání a dospělosti. Dochází k nim opakovaně. Sebevražedné sklony mohou být podmíněny dědičnými dispozicemi.

Můžou působit i negativní vlivy prostředí a výchovy, může se objevit dlouhodobá citová deprivace, pocit nebezpečí, ale i jednorázová pohnutka – nešťastná láska, smrt někoho blízkého, vážná nemoc

Typy sebepoškozování: tetování, piercing, polykání předmětů, sebevraždy.

<<http://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/zaklspolved/PoruchaIntelektuChování.htm>>

2. 1. 3. 1. 1 Záškoláctví – vymezení pojmu

Problém záškoláctví patří v současnosti mezi nejzávažnější problémy ve školství.

Pedagogové se seznamují ve školách s metodickými pokyny, které ukazují, jak postupovat při uvolňování a omlouvání dětí, jak předcházet, jak řešit záškoláctví.

Děti jsou s těmito informacemi seznamovány prostřednictvím učitelů, besed, z prospektů a brožurek na nástěnkách školy. Tato preventivní opatření by měla problému předcházet. Často je viditelné v praxi, že nejsou účinná a dostačující.

Jsem učitelkou na odborném učilišti, sama vidím, že problém záškoláctví byl a neustále přetrvává.

Záškoláctví patří do kategorie poruch chování. Záškoláctví je úmyslné zameškávání školního vyučování. Žák většinou bez vědomí rodičů nechodí do školy a neplní tím školní docházku. Vyskytuje se na základních školách, základních školách praktických, učilištích, středních školách. S postupujícím věkem, zvláště v období prepuberty a puberty, se počet zameškaných a neomluvených hodin zvyšuje.

2. 1. 3. 1. 1. 1 Klasifikace záškoláctví

1) Záškoláctví s impulzivním charakterem

Dítě předem neplánuje, že nepůjde do školy, reaguje náhle, nepromyšleně nebo odejde v průběhu školy.

Někdy i impulzivně vzniklé záškoláctví trvá několik dnů, než rodiče zjistí, že dítě nechodí do školy. Dítě pokračuje v chození za školu ze strachu z následků, protože neví, co by mělo dělat (Vágnerová, 1988, s. 47).

2) Záškoláctví účelové, plánované

Dítě většinou předem plánuje odchod ze školy, vzdaluje se pod nejrůznějšími záminkami v době, kdy očekává zkoušení nebo kdy má mít neoblíbený předmět nebo neoblíbeného učitele. Vágnerová uvádí, že záškoláctví je projevem odporu dítěte ke škole. Jedná se o chování únikového typu a jeho cílem je vyhnout se nepříjemnostem, které dítě ve škole prožívá.

2. 1. 3. 1. 1. 2 Příčiny záškoláctví

V literatuře se uvádí, že záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole. Bývá spojeno s útekem dítěte z domova nebo toulkami. Nejčastěji se záškoláctví řadí do asociálních poruch chování. Zkoumáme-li příčiny záškoláctví, mohou spočívat v negativním vztahu ke škole, ve vlivu rodinného prostředí, trávení volného času. Nejčastějšími důvody záškoláctví jsou strach z písemek, ze zkoušení, ze spolužáků, nezáměr o školu.

Příčiny odporu ke škole dělíme do tří skupin:

1) Špatné přizpůsobení školnímu režimu

Projevuje se u nezralého dítěte, které není schopné snášet omezení a podřídit svou činnost ostatním, respektovat autoritu.

2) Nechut' ke školní práci

Vyplývá z nízké úrovně rozumových schopností nebo jiných specifických poruch, jako je např. dyslexie nebo vada řeči.

3) Porucha mezilidských vztahů

K poruše mezilidských vztahů dochází ve škole, kde jde o špatný vztah k učiteli, nebo nepřijetí dětským kolektivem, který může dítě zesměšňovat nebo týrat.

Dítě může být za své pracovní výsledky nespravedlivě hodnoceno učitelem (strach a stres u dětí). Snaha dítěte vyhnout se škole se může projevovat různými způsoby úniku. Faktory jsou zde věk, osobnost dítěte, jeho problémy a typ rodinné výchovy. Sociálně akceptovatelnější formou úniku je předstírání nemoci.

Záškoláctví se objevuje ve větší míře u starších dětí. Čím dříve se záškoláctví u dítěte objeví, čím je častější a plánovanější, tím méně příznivá je prognóza nápravy (Vágnerová, 1988, s. 46).

4) Školní fobie

Školní fobie je také jednou z možných příčin záškoláctví. O fobii mluvíme jako o psychické poruše, kdy se jedná o nepřiměřený strach a úzkost z různých předmětů, osob nebo situací.

Podle Záškodné (1998, s. 69) záškoláctví, útky a toulavost podmiňují tyto příčiny:

- strach z příliš přísného výchovného prostředí, případně strach z neúspěchu, konfliktu s učiteli, neschopnost začlenit se do kolektivu dětí ve třídě, respektive ve výchovném zařízení,
- touha po dobrodružství, romantické představy utvářené filmy, časopisy,
- abnormální osobnostní vlastnosti toulavého jedince s adaptačními potížemi ve vztahu k zátěžovým situacím.

Útěky a toulky probíhají buď individuálně, nebo skupinově. U skupinových útěků bývá motivace jednotlivých členů různorodá. Skupiny bývají často vedeny vůdcem, který mívá psychopatické vlastnosti.

2. 1. 3. 1. 1. 3 Opatření ke snížení výskytu záškoláctví

- Ve školách posílit roli výchovného poradenství v oblasti prevence poruch chování, včetně záškoláctví.
- Spolupráce školy s odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.
- Vést průběžnou evidenci stavu záškoláků. Třídní učitel je povinen odevzdávat každý kalendářní měsíc výchovnému poradci soupis žáků s neomluvenou absencí ve své třídě. Výchovný poradce tyto informace vyhodnocuje. Neomluvenou absenci do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonnými zástupci třídní učitel formou pohovoru. Seznamuje žáka a zákonného zástupce s možnými důsledky v případě dalšího nárůstu neomluvených hodin. Třídní učitel provede zápis z tohoto pohovoru, kde uvede způsob nápravy, a tento protokol nechá podepsat zákonným zástupcem a žákem. U žáků, jejichž neomluvená absence převyšuje 10 a více hodin, ředitel školy svolá výchovnou komisi, kde se řeší závažnost a charakter nepřítomnosti žáka.

- Intenzivně řešit první náznaky neomluvené absence, záškoláctví, podvodů, a to osobním kontaktem třídního učitele a zákonných zástupců žáka.
- Na pedagogických radách věnovat zvýšenou pozornost neomluveným absencím žáků a kázeňským problémům.
- Začlenit žáky do mimoškolních aktivit pořádaných školou.
- Zaměřit se na třídy, žáky, kde dochází k největšímu výskytu záškoláctví s nejvyšším počtem zameškaných hodin. Hledat příčiny, proč žáci nechodí do školy. Zjišťovat, jestli se ve třídě neobjevuje šikana, drogy, party, zda žáky neovlivňuje špatné rodinné zázemí.

2. 2 Mentální retardace – vymezení pojmu

Pojem mentální retardace chápeme jako vývojovou poruchu integrace psychických funkcí, která postihuje jedince ve všech složkách jeho osobnosti. Nejvýraznějším rysem je trvale porušená poznávací schopnost – různá míra snížení rozumových schopností, která se projevuje nejnapadněji především v procesu učení. Možnosti výchovy a vzdělání jsou omezeny v závislosti na stupni postižení. (Dolejší, 1978)

Mentální retardace není nemoc, je to stav charakterizovaný celkovým snížením intelektových schopností, které v sobě zahrnují schopnost myslet, učit se, přizpůsobit se svému okolí. Je provázen poruchami adaptace, tedy nižší schopností orientovat se v životním prostředí (Vítková, 1998).

K mentální retardaci, která je primární, může být přidružen defekt sekundární, poruchy chování.

2. 2. 1 Etiologie mentální retardace

Etiologie mentální retardace je velmi různorodá. Dělí se podle příčiny do několika skupin:

1) Podle působení:

a) Faktory exogenní (vnější):

- prenatalní – infekce matky, rentgenové záření, vliv léků, hormonální poruchy, nedostatečná výživa;
- perinatální – projevují se v důsledku mechanických účinků porodu, nedonošenosti,
- postnatální – úrazy a nedostatečná výživa;

b) Faktory endogenní (vnitřní):

- genová mutace – poruchy metabolismu bílkovin, sacharidů a tuků, vitamínů, hormonů a minerálů,
- aberace chromozomů – změna počtu chromozomů v některém z 22 párů chromozomů lidské buňky.

2) Podle povahy:

a) Faktory biologické – stav vrozený, nebo částečně získaný,

b) Faktory sociální – pseudooligofrenie (zejména výchovnou zanedbaností).

Na etiologii mentální retardace se podílí řada činitelů vnitřních a vnějších, z nichž značná část nebyla přesně rozpoznána. Podrobné studie posledních let prokázaly, že mentální retardace nemívá jednotnou příčinu, většinou vzniká vlivem vrozených a enviromentálních faktorů (Švarcová, 2000).

K nejčastěji uváděným patří:

Dědičnost

Intelektové schopnosti dítěte jsou orientačně výslednicí průměru intelektového nadání rodičů. Metabolické poruchy a jiné abnormality se vyskytují zřídka.

Sociální faktory

Snížení intelektových schopností je způsobeno sociokulturní deprivací v rodině nebo institucionální výchovou. Objevuje se korelací s výchovou v nižších vrstvách, v souvislosti se špatnými materiálními podmínkami, nestabilními rodinnými vztahy, špatnými bytovými podmínkami. Tyto faktory bývají většinou příčinou lehké mentální retardace.

Další enviromentální faktory

Zahrnují různá infekční onemocnění matky během těhotenství, její pobyt ve znečištěném prostředí, ozáření dělohy, alkoholismus, špatná výživa matky během těhotenství.

K poškození duševního vývoje dochází i v souvislosti s infekčními onemocněními v novorozeneckém období (meningitidy, encefalitidy), následkem špatné výživy kojence nebo poraněním spojeným s nitrolebním krvácením. Porodní traumata jsou příčinou asi v 10%. Jmenované faktory bývají příčinou lehké i těžší mentální retardace (Švarcová, 2000).

Specifické genetické příčiny

- dominantně podmíněné – velmi vzácně se vyskytující
- recesivně podmíněné – zahrnují většinu dědičných metabolických onemocnění
- podmíněné chromozomálními anomáliemi (Downův syndrom)

Švarcová (2000) zdůrazňuje, že k mentální retardaci může vést celá řada různorodých příčin, které se vzájemně podmiňují, prolínají, spolupůsobí. Jako nejčastější příčiny mentální retardace uvádí:

Následky úrazů nebo fyzikálních vlivů

- mechanické poškození mozku při porodu
- postnatální poranění mozku

Následky infekce a intoxikací

- prenatální infekce
- postnatální infekce
- intoxikace
- kongenitální toxoplazmóza

Poruchy výměny látek, růstu, výživy

Makroskopické leze mozku (novotvar, degenerace)

Nemoci a stavy způsobené jinými a nespecifickými prenatálními vlivy

Anomálie chromozomů (Downův syndrom)

Stupeň mentální retardace se obvykle měří standardizovanými testy inteligence. Může to být ovšem nahrazeno škálami, které určují stupeň sociální adaptace v určitém prostředí. Intelektuální schopnosti a sociální přizpůsobivost se mohou měnit v průběhu času a i snížené hodnoty se mohou zlepšovat cvičením a rehabilitací.

2. 2. 2. 1 Lehká mentální retardace

Zahrnuje asi 80% mentální retardace. První obtíže lze pozorovat kolem třetího roku dítěte. Pozorujeme mírné opoždění psychomotorického vývoje, opožděný vývoj řeči. Nápadnější problémy vznikají mezi třetím až šestým rokem věku dítěte, děti mají obtíže s komunikací, vady řeči a malou slovní zásobu. Při hře si hrají stereotypně, jsou nedostatečně zvědavé a vynalézavé.

Podle Švarcové (2000) se hlavní obtíže projevují v době školní docházky. Děti mají mechanické myšlení a omezenou schopnost logického myšlení, vážne analýza i syntéza. Zřejmá je také slabší paměť. Jemná a hrubá motorika je opožděna, spojena s poruchou pohybové koordinace. Vyskytují se specifické problémy se čtením a psaním. Také rozvoj sociálních dovedností je zpomalen, avšak v sociálně nenáročném prostředí mohou být zcela bez problémů. V emocionální sféře se projevuje zvýšená sugestibilita, úzkost, impulsivnost, afektivnost, labilita.

Velice dobře jim prospívá výchova a vzdělávání zaměřené na kompenzování jejich nedostatků a dovedností. Jako nebezpečnější lze označit období adolescence, kdy je možné, že takto postižené osoby budou využívány anebo zneužívány jinými. Jsou schopny zvládnout vyučení v jednoduchých manuálních činnostech.

2. 3 Intelligence

Vymezení pojmu intelligence bylo značně nejednotné. Intelligence může být definována jako schopnost učit se zkušenosti, schopnost přizpůsobit se, řešit nové problémy, schopnost myšlení, schopnost zobecnění atd. (Vágnerová, 2003).

Inteligenci lze definovat jako komplexní vlastnost, která zahrnuje:

- schopnost myslet,
- schopnost učit se a z toho vyplývající,
- schopnost přizpůsobit se různým požadavkům společnosti včetně školy.

1) Dosažená úroveň myšlení se projevuje ve způsobu zpracování informací, mírou porozumění jejich podstatným znakům a souvislostem, či v přístupu k řešení různých problémů. Důležitou složkou je i schopnost metakognice, tj. porozumění možnostem vlastního myšlení a osvojeným způsobům řešení problémů, je to schopnost dané kompetence adekvátně používat a zároveň si uvědomovat jejich omezení.

2) Schopnost učit se, tzn. při řešení problémů účelně využívat získaných zkušeností. Učení souvisí s myšlením, protože dítě se naučí mnohem víc, pokud daný problém chápe a rozumí jeho podstatě.

Méně nadané děti se častěji učí mechanicky, protože učivo nepochopí. Pak ovšem mívají problémy s využitím naučeného.

3) Schopnost adaptovat se na požadavky okolí, v tomto případě školy. Na základě adekvátního poznání a orientace v určitém prostředí se mu jedinec dokáže lépe přizpůsobit, reagovat přijatelnějším způsobem. Např. žák chápe, co je nezbytně nutné, co je třeba udělat, aby splnil očekávání.

Intelligence se projeví např. reakcí na nové učivo, rychlostí porozumění jeho podstatě a schopností aplikovat naučená pravidla v různých úkolech (Vágnerová, 2003, s. 6).

2. 3. 1 Vliv faktorů dědičnosti a prostředí na inteligenci

Názory na vliv faktorů dědičnosti a prostředí na inteligenci jsou nejednotné. Někteří autoři zdůrazňují větší podíl zkušenosti, neboli učení (např. J. Piaget). Jiné výzkumy se shodují v tom, že mírně nebo více převažuje vliv dědičnosti.

Podle Vágnerové (jak uvádí Švingalová, 2002, s. 79) je inteligence závislá na vrozených dispozicích (asi ze 70–75 %) a na vlivech prostředí, které tyto předpoklady rozvíjejí (asi z 25–30 %).

Dále uvádí, že inteligence je dědičná polygenním způsobem. Na vzniku této dispozice se podílí větší množství genů, které by izolovaně měly jen nepatrný účinek. Tato dispozice se rozvíjí v závislosti na vlivech prostředí. Genotyp, tj. soubor vrozených dispozic pro rozvoj inteligence, se v průběhu života nemění (a pokud, tak jen negativně). Naproti tomu faktory prostředí neustále kolísají.

Každý genotyp má vymezené hranice, tzv. reakční normu, v níž je schopen na změny prostředí reagovat.

Obecně se soudí, že s přibývajícím věkem vlivu dědičnosti ubývá, více se uplatňuje zkušenost.

2. 4 Charakteristika období dospívání

Jde o dynamické, náročné, přechodné období mezi dětstvím a dospělostí. Období dospívání můžeme charakterizovat na jedné straně jako úsek vymezený prvními známkami pohlavního zrání (prvními sekundárními pohlavními znaky) a akcelerací růstu, na druhé straně dovršením plné pohlavní zralosti (plné reprodukční schopnosti) a dokončením tělesného růstu (Švingalová, 2003, s. 66).

Období dospívání dělíme:

- období pubescentní
- období adolescenční

2. 4. 1 Období pubescentní

Zahrnuje fázi prepuberty (cca 11–13 let) a puberty (cca do 15 let). Z hlediska školského jde o starší školní věk. Na konci tohoto období dochází k ukončení povinné školní docházky. V tomto období dochází se zráním tělesným nerovnoměrně i ke zrání psychickému a sociálnímu.

Fáze prepuberty

Začíná prvními známkami pohlavního dospívání, objevením se prvních sekundárních pohlavních znaků a urychlení růstu (zejména růstu končetin, disproporce vzrůstu mění motorickou koordinaci pohybů, pohyby jsou neobratné). Končí nástupem menarché u dívek (mezi 11.–13. rokem) a analogickým vývojem u chlapců (první emisí spermatu).

Děti v tomto období začínají více přemýšlet o sobě, utvářejí si svůj vlastní názor, přestávají bezvýhradně souhlasit s dospělými. Vznikají spory s rodiči, vrstevníky.

Pro fázi prepuberty jsou typické poměrně stabilní homogenní skupiny (složené z jedinců stejného pohlaví). Jedinci opačného pohlaví jsou odmítáni (Švingalová, 2003, s. 66).

Fáze vlastní puberty

Jde především o důležitý biologický mezník. Trvá do dosažení reprodukční schopnosti (cca do 15 let).

Změny v růstu a vzhledu pokračují, nápadnější jsou změny i v psychice. Nápadné jsou změny nálad, citové zranitelnosti, vztahovačnosti. Pubescenti jsou impulzivní, unavitelní, mají sníženou pozornost, sníženou schopnost učení.

Řeč pubescentů se obohacuje o abstraktní pojmy, vyjadřování je obsahově bohatší, písemný projev se zdokonaluje. Myšlení je na úrovni formálně logických operací, s důrazem na porozumění. Paměť logická je posílená na úkor paměti mechanické. Pubescent odmítá závislost na rodičích, touží po separaci od ní a nahrazuje ji vazbou na vrstevníky. Ke konci puberty se setkáváme s ostýchavým, nejistým zájmem o druhé pohlaví. Zájem se projevuje většinou pokřikováním, koketováním, psaním dopisů. Vztah k učitelům se nápadně mění.

Zájmová činnost se prohlubuje a specifikuje. Objevují se úvahy o volbě povolání. Mění se postoj k sobě samému, často nerozumí sám sobě (Švingalová, 2003, s. 66).

2. 4. 2 Období adolescence

Trvá do 20–22 let (do dosažení plné reprodukční zralosti, dokončení tělesného růstu, psychický vývoj dále pokračuje). Ze školského hlediska jde o období ukončení profesní přípravy a nástupu do zaměstnání. K zásadním biologickým změnám již v tomto období nedochází. Probíhají zde především změny psychosociální. V oblasti sociálních rolí se žák stává studentem, učněm. Na konci tohoto období se stává dospělým jedincem, a to jak po biologické stránce, tak obvykle i psychosociální stránce. Adolescent se vymaňuje ze závislosti na rodičích.

Adolescent na konci tohoto období navazuje hlubší, stálejší erotické vztahy s cílem najít životního partnera. Jde o přípravu na manželský a rodinný život. V tomto období zaznamenáváme hyperkritičnost k autoritám, odmítání jejich kontroly. Na druhé straně nekriticky přijímají nové vzory a životní cíle. Přes tyto problémy si běžně dospívající udrží pozitivní citový vztah k rodičům (Švingalová, 2003, s. 66).

3 Praktická část

3. 1 Cíl praktické části

Cílem praktické části je analyzovat na základě školní dokumentace a pomocí nestandardizovaného dotazníku problematiku záškoláctví u adolescentů odborného učiliště.

Smyslem celé praktické části je pravdivé zjištění výskytu záškoláctví na odborném učilišti. Výběrový vzorek je hodnocen z hlediska, o jaký studijní obor se jedná, v jaké míře se záškoláctví vyskytuje na dané škole, v jakém školním období a jaké jsou příčiny takového jednání.

Získané výsledky mohou být využity jako podklad pro preventivní a nápravná opatření na odborném učilišti.

3. 1. 1 Stanovení předpokladů

Stanovení předpokladů vychází z teoretického zpracování dané problematiky. Teoretické zpracování a určité zkušenosti se při průzkumu potvrdí, nebo vyvrátí.

Předpoklady práce byly rozděleny do dvou základních předpokladů.

- 1) Lze předpokládat, že se u 20% žáků odborného učiliště vyskytují poruchy chování – záškoláctví.
- 2) Předpokládám, že se záškoláctví na dané škole vyskytuje převážně před koncem školního roku.

3. 2 Použité metody

Dotazník nestandardizovaný – byl použit jako metoda, která slouží k hromadnému zjištění potřebných údajů.

Cílem byl získat statistických dat od studentů navštěvujících odborné učiliště a zároveň jedna z možností, jak toto téma ve škole více otevřít. Měl alespoň částečně poodhalit skutečný stav věcí, potvrdit, či vyvrátit naše očekávání.

Výběr tématu souvisel se školním rokem, tj. obdobím zkoušení, písemných prací, uzavíráním vysvědčení a školní docházky. To jsou chvíle, kdy jsou studenti nejintenzivněji vtaženi do školního dění. Otázky jsou na tomto postaveny. Mají sloužit k zamyšlení, snad i k bilancování.

Metodou průzkumu byl zvolen dotazník nestandardizovaný. V něm byly sestaveny takové otázky, aby respondent neodradily již na začátku dotazníku. V dotazníku se střídají složitější uzavřené otázky s jednoduššími, to proto, aby nebyl respondent přetěžován. V tomto dotazníku bylo použito 15 otázek.

Osloveno bylo 40 studentů ze čtyř tříd odborného učiliště. Ještě před samotným vyplňováním byli respondenti stručně seznámeni se základními informacemi ohledně dotazníku, včetně tématu samotného, návodu jak vyplňovat dotazník. Zpracování dotazníku bylo provedeno zcela anonymně. Jejich jména ani údaje o škole nebyly zveřejněny. Získané výsledky byly použity jako studijní materiál. Všechny 40 dotazníky byly vyplněny a vráceny.

Dotazník byl hodnocen z hlediska učebního oboru, z hlediska míry výskytu na dané škole, z hlediska školního období.

Schéma dotazníku:

Dotazník si nejprve celý pozorně přečtete. Dotazník je připraven tak, aby jeho vyplnění vyžadovalo maximálně 40 minut. Celkem zahrnuje 15 otázek. Otázky jsou uzavřené, máte u nich tedy nabídku možných odpovědí. Odpovědi v nich označujete, prosím, křížkem. Zpracování dotazníku bude provedeno zcela anonymně. Vaše jméno ani údaje o Vaší škole nebudou zveřejněny. Jeho výsledky budou použity jako studijní materiál.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) chlapec
- b) dívka

2. Z jaké rodiny pocházíte?

- a) úplná
- b) neúplná

3. Jaký je Váš vztah ke škole?

- a) do školy chodím rád/a
- b) do školy chodím nerad/a
- c) nevím

4. Jaké máte vztahy s učiteli?

- a) velmi dobré
- b) neutrální
- c) špatné vztahy

5. Znáte školní řád?

- a) znám
- b) částečně
- c) neznám

6. Odkud máte informace o školním řádu?

- a) od třídní učitelky/učitele
- b) od jiných učitelů
- c) žádné informace nemám

7. V čem se podle Vás porušuje nejčastěji školní řád?

- a) záškoláctvím
- b) šikanou
- c) drogami a alkoholem

8. Jak bylo vyřešeno Vaše porušení školního řádu?

- a) domluvou třídní učitelkou/učitelem
- b) domluvou výchovné poradkyně/poradce
- c) sníženou známkou z chování
- d) nikdy jsem neporušil/a školní řád

9. Porušili jste školní řád záškoláctvím ?

- a) mnohokrát
- b) ojediněle
- c) vůbec

10. Jaký jste k tomu měli důvod, že jste nešli do školy ?

- a) škola mě nebaví
- b) chtěl/a jsem se vyhnout zkoušení, písemce
- c) přemluvili mě kamarádky/kamarádi
- d) nikdy jsem nechyběl/a ve škole

11. V jakém období je nejčastější Vaše neomluvená absence ?

- a) v I. pololetí školního roku
- b) v II. pololetí školního roku
- c) stejně
- d) nemám neomluvenou absenci

12. Proč zrovna v tomto období ?

- a) protože se blíží přípravy na vánoční svátky
- b) protože před koncem II.pololetí začíná být hezké počasí
- c) neřeším to
- d) nikdy jsem nechyběl/a

13. Věděli rodiče o tom, že jste nebyli ve škole ?

- a) ano, věděli
- b) upozornil(a) je na absenci třídní učitel / učitelka
- c) nezajímá je to
- d) ve škole jsem vždy

14. Co Vás nejvíce baví, teorie nebo praxe ?

- a) baví mě teorie
- b) baví mě praxe
- c) nebaví mě ani jedno

15. Jsou ve škole zájmové kroužky, které by Vás zajímaly?

- a) je tu velký výběr zájmových kroužků
- b) jsou, ale nejsou zajímavé
- c) nezajímám se o ně

Děkuji Vám za spolupráci při vyplnění dotazníku.

Analýza školní dokumentace – tato metoda byla v praktické části použita k získávání potřebných údajů o neomluvené absenci v jednotlivých obdobích školního roku a ke zjištění, v jaké míře se neomluvená absence objevuje na dané škole.

3. 3 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu

V roce 2002 došlo ke sloučení škol v našem městě. Odborné učiliště je v současné době součástí Střední školy hospodářské a lesnické Frýdlant. Tento průzkum proto probíhal na této škole v učebních oborech, které spadají pod odborné učiliště (dále bude používána zkratka OU).

Celkem odborné učiliště navštěvuje 87 studentů v těchto oborech:

- 1.– 3. ročník „Kuchařské práce“,
- 1.– 3. ročník „Zednické práce“.
- 1.– 3. ročník „Pečovatelské práce“.

K průzkumu byly náhodně vybrané čtyři třídy studentů, a to:

- 2. ročník tříletého učebního oboru „Kuchařské práce“
(dále bude používána zkratka KP2), celkový počet studentů 10 (3 chlapci a 7 dívek),
- 2. ročník tříletého učebního oboru „Zednické práce“
(dále bude používána zkratka ZP2), celkový počet studentů 10 (10 chlapců),
- 2. ročník tříletého učebního oboru „Pečovatelské práce“
(dále bude používána zkratka PP2), celkový počet studentů 5 (5 dívek),
- 3. ročník tříletého učebního oboru „Kuchařské práce“
(dále bude používána zkratka KP3), celkový počet studentů 15 (6 chlapců a 9 dívek).

Jde o žáky, kteří absolvovali základní školu praktickou, nebo základní školu. Základní školu ukončili na nižším stupni, a to v sedmé, nebo v osmé třídě.

Zkoumaný vzorek je o celkovém počtu 40 respondentů. Zahrnuje 19 chlapců a 21 dívek. Věkové rozvrstvení bylo od 17–18 let. Tento zkoumaný vzorek studentů tvoří zhruba 45, 97% z celkového počtu studujících na odborném učilišti.

Tabulka č. 1:

	Učební obor					
Pohlaví	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	v %
Chlapci	6	10	0	3	19	47, 5
Dívky	9	0	5	7	21	52, 5
Celkem	15	10	5	10	40	100

3. 4 Výsledky a jejich interpretace

3. 4. 1 Dotazník nestandardizovaný – analýza výsledků a jejich interpretace

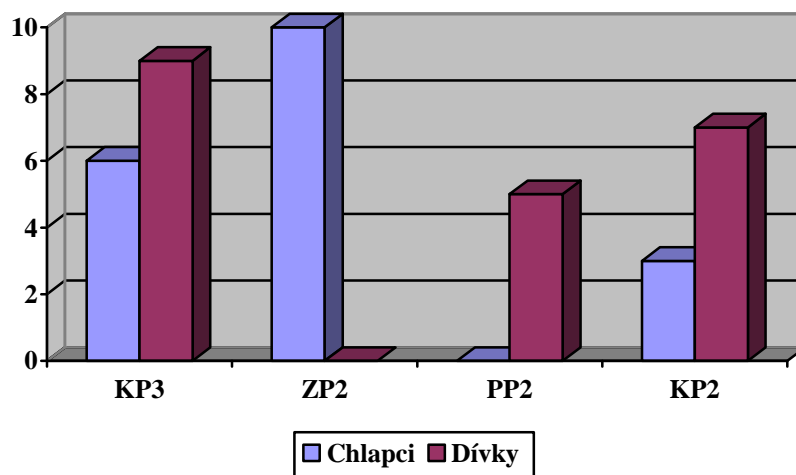
Jednotlivé otázky a jejich odpovědi jsou zpracovány v %, do tabulek a grafů. V textu je zhodnocení jednotlivých otázek z dotazníku.

Tabulka č. 2:

Otázka č. 1 – Jaké je Vaše pohlaví?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	v %
Chlapci	6	10	0	3	19	47, 5
Dívky	9	0	5	7	21	52, 5
Celkem	15	10	5	10	40	100

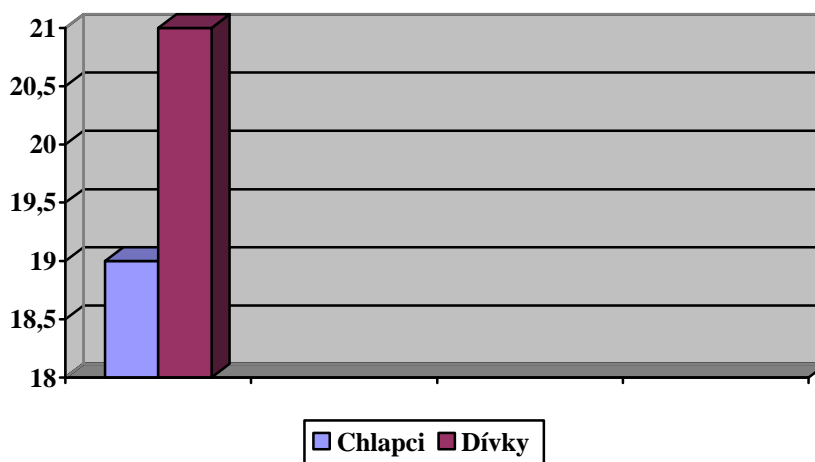
Graf č. 1: Vyhodnocení položky č. 2

Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

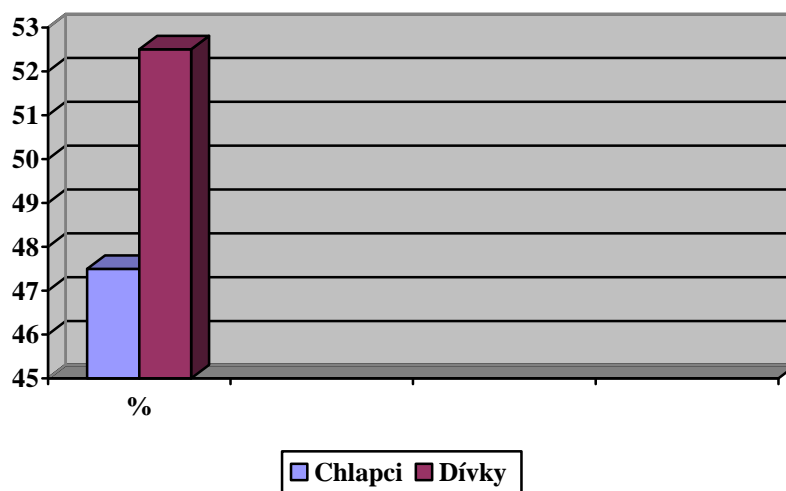
Graf č. 2: Vyhodnocení položky č. 2

Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 3: Vyhodnocení položky č. 2

Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

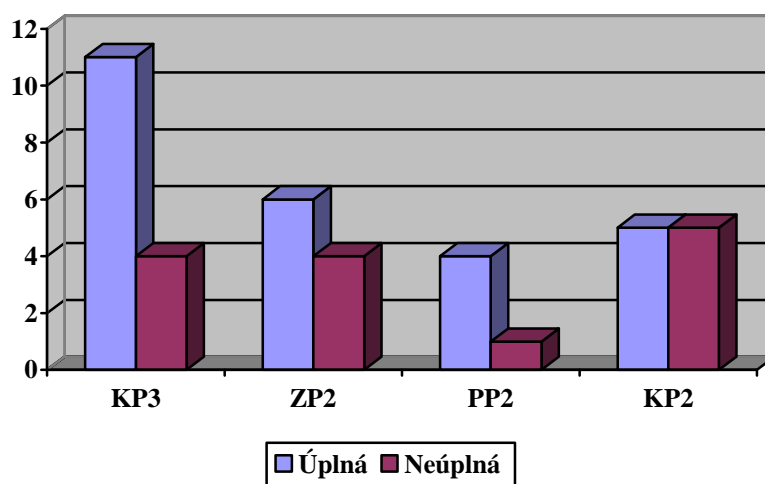
Interpretace výsledků: Z grafů je zřetelně vidět, že v učebních oborech OU studuje více dívek než chlapců. Zastoupení chlapců ve zkoumaném vzorku činí 47, 5% a dívek 52, 5% z celkového počtu 40 respondentů. Celkový počet dívek k chlapcům je v poměru 21:19. Poměr dívek k chlapcům v jednotlivých oborech je následující. Ve třídě KP3 je z celkového počtu 15 žáků 9 dívek a 6 chlapců. Třída ZP2 je třídou chlapeckou, s celkovým počtem 10 žáků. Dívčí třídou je třída PP2, kde je celkem 5 dívek. Ve třídě KP2 jsou 3 chlapci a 7 dívek.

Tabulka č. 3:

Otázka č. 2 – Z jaké rodiny pocházíte?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Úplná	11	6	4	5	26	65
Neúplná	4	4	1	5	14	35
Celkem	15	10	5	10	40	100

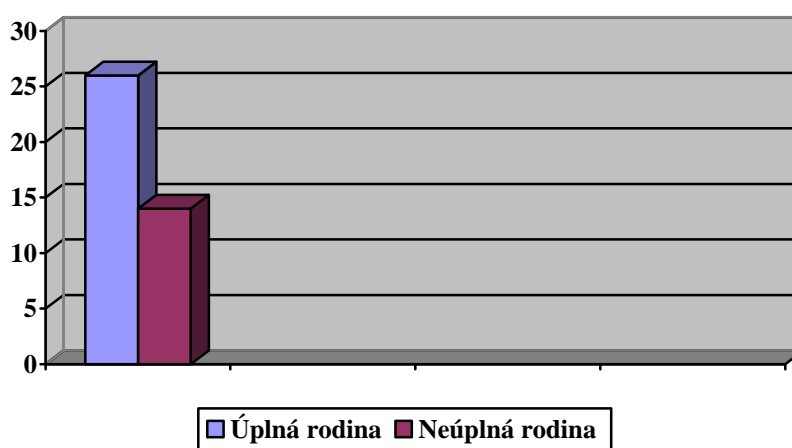
Graf č. 4: Vyhodnocení položky č. 3

Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

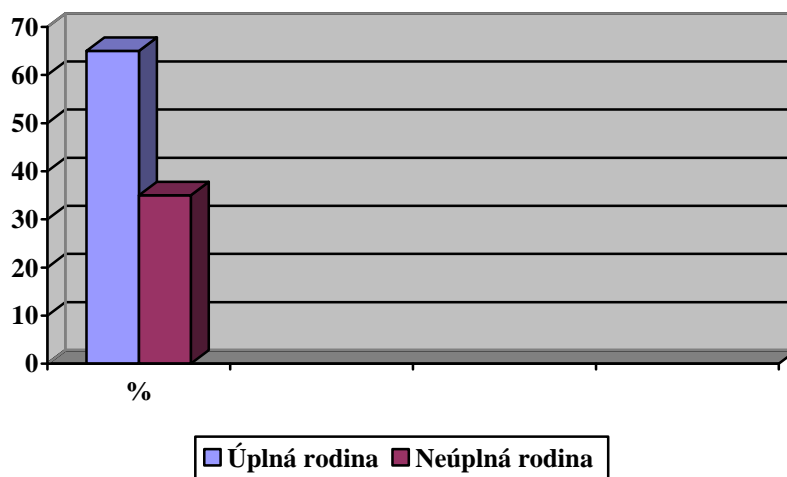
Graf č. 5: Vyhodnocení položky č. 3

Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 6: Vyhodnocení položky č. 3

Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

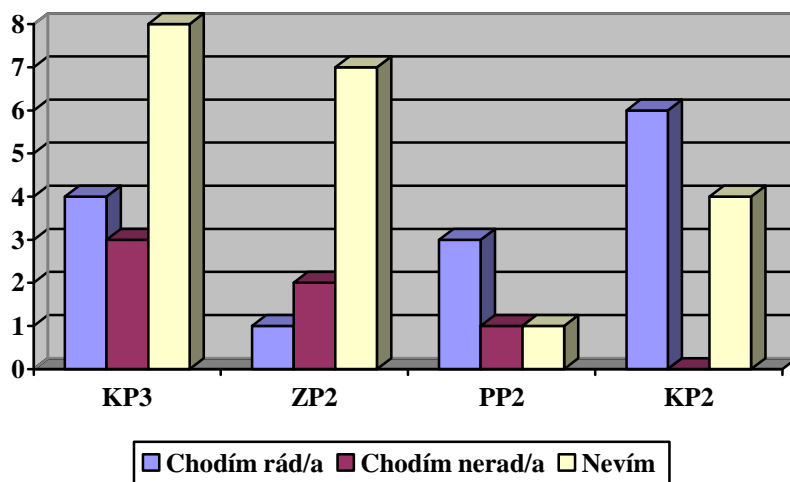
Interpretace výsledků: Z celkového počtu 40 žáků je 65% respondentů z úplné rodiny a mají určité zázemí. U 35% respondentů tomu tak není. 26 žáků pochází z úplné rodiny a 14 z rodiny neúplné. Ve třídě KP3 je 11 žáků z rodiny úplné a 4 žáci z rodiny neúplné. Třída ZP2 – z celkového počtu 10 žáků je 6 žáků z rodiny úplné a 4 z rodiny neúplné. Výsledky ve třídě PP2 jsou následující – 4 dívky pocházejí z rodiny úplné, 1 dívka z neúplné rodiny. Třída KP2 – z celkového počtu 10 žáků je 5 žáků z rodiny úplné a 5 žáků z rodiny neúplné. Chtěla bych také upozornit na vysoké % žáků, kteří pocházejí z rozvrácených rodin. Na tomto stavu se převážně podílejí faktory: nezaměstnanost, nedostatek finančních prostředků, stresy v zaměstnání, neshody mezi partnery, atd.

Tabulka č. 4:

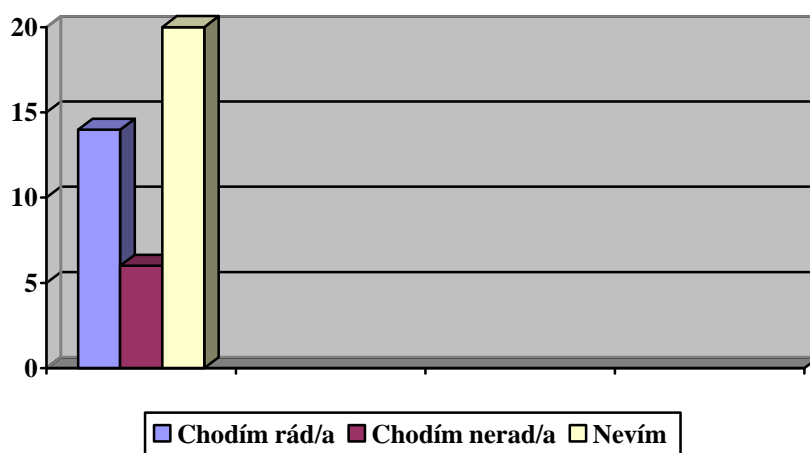
Otázka č. 3 – Jaký je Váš vztah ke škole?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Do školy chodím rád/a	4	1	3	6	14	35
Do školy chodím nerad/a	3	2	1	0	6	15
Nevím	8	7	1	4	20	50
Celkem	15	10	5	10	40	100

Graf č. 7: Vyhodnocení položky č. 4

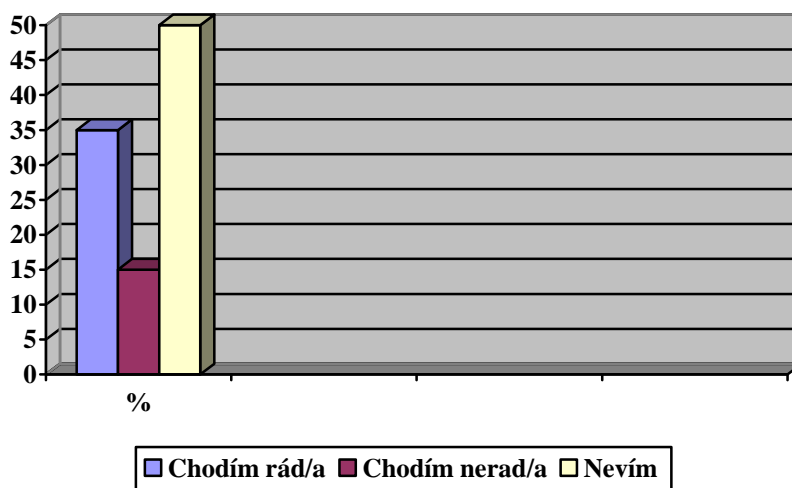
Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

Graf č. 8: Vyhodnocení položky č. 4
Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 9: Vyhodnocení položky č. 4
Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

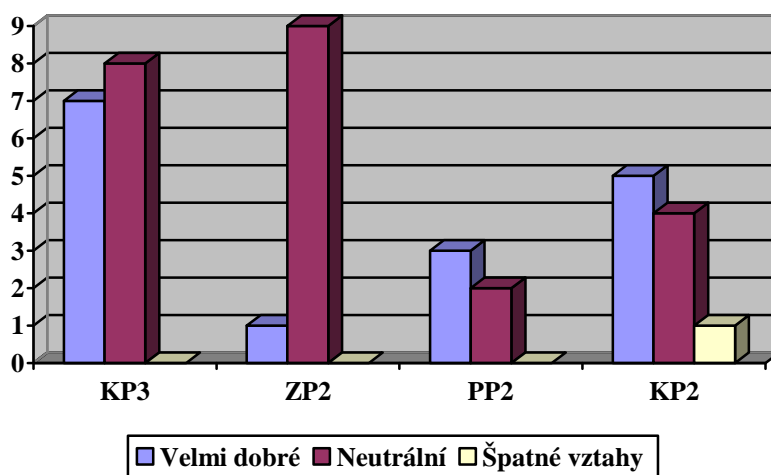
Interpretace výsledků: Žáci si u této otázky vybírali ze tří možných odpovědí. Jak se dalo předpokládat, odpovědět na otázku pro ně nebylo snadné. 50% (20 žáků) dotazovaných respondentů se neumělo vyjádřit k tomu, jestli je jejich vztah ke škole kladný, či záporný. Naopak 35% (14 žáků) studentů navštěvuje školu rádo a 15% (6 žáků) respondentů nerado.

Tabulka č. 5:

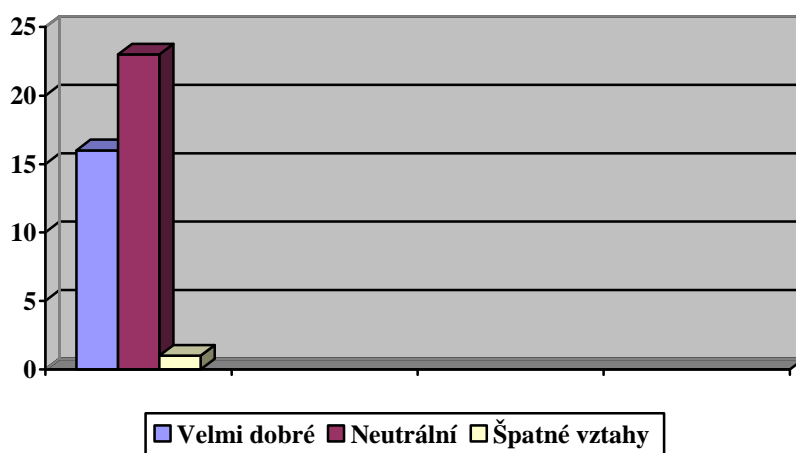
Otázka č. 4 – Jaké máte vztahy s učiteli?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Velmi dobré	7	1	3	5	16	40
Neutrální	8	9	2	4	23	57,5
Špatné vztahy	0	0	0	1	1	2,5
Celkem	15	10	5	10	40	100

Graf č. 10: Vyhodnocení položky č. 5

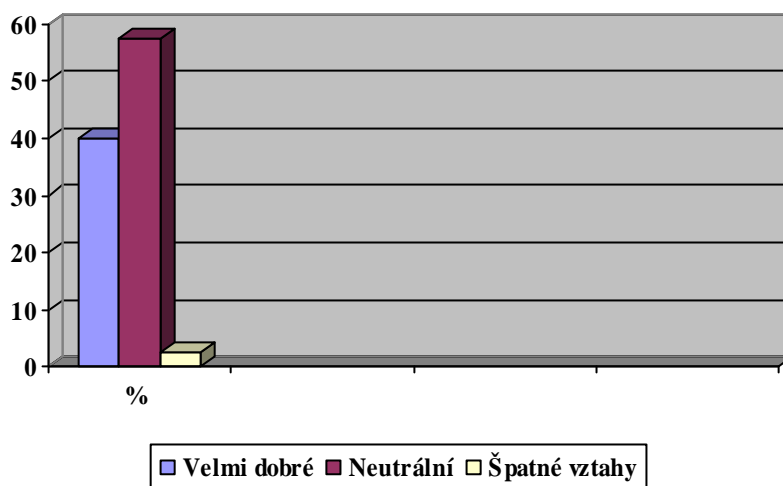
Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

Graf č. 11: Vyhodnocení položky č. 5
Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 12: Vyhodnocení položky č. 5
Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

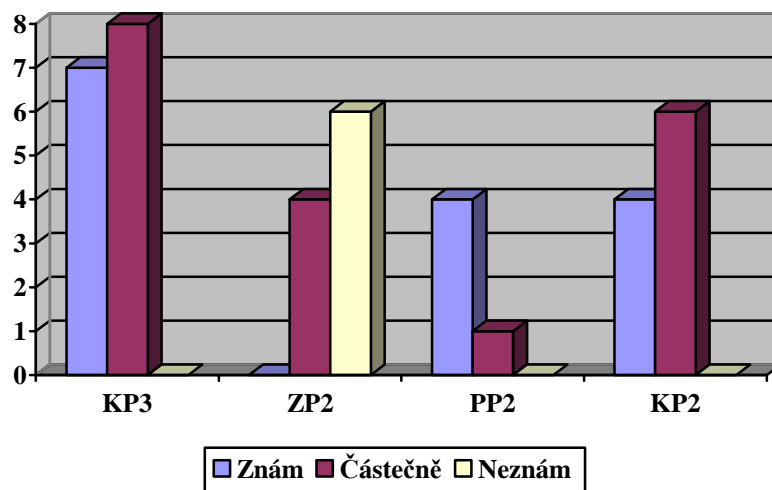
Interpretace výsledků: Z těchto výsledků je patrné, že vztahy mezi studenty a pedagogy jsou neutrální, a to v 57, 5%. Následně pak převažují velmi dobré vztahy mezi pedagogy a žáky, což činí 40%. Ve 2, 5% jsou vztahy velmi špatné. Z celkového počtu žáků je 16 studentů, kteří mají velmi dobré vztahy s učiteli. Naopak špatné vztahy s učiteli má pouze 1 žák a vztahy neutrální 23 studentů. Ve třídě KP3 je 7 žáků, kteří mají velmi dobré vztahy s učiteli, u 8 žáků jsou vztahy neutrální. Ve třídě ZP2 je 1 žák, který má dobré vztahy s učiteli, 9 studentů má vztahy s učiteli neutrální. U třídy PP2 jsou výsledky takovéto: jsou zde 3 dívky s dobrými vztahy k učiteli, 2 dívky se vztahy neutrálními. Ve třídě KP2 je 5 studentů s dobrými vztahy k vyučujícím, 4 žáci mají vztahy k učiteli neutrální a 1 žák má špatné vztahy s pedagogy. Tady je nutné si uvědomit, že v tomto vývojovém období žáků, zaznamenáváme hyperkritičnost k autoritám a odmítání jejich kontroly.

Tabulka č. 6:

Otázka č. 5 – Znáte školní řád?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Znám	7	0	4	4	15	37, 5
Částečně	8	4	1	6	19	47, 5
Neznám	0	6	0	0	6	15
Celkem	15	10	5	10	40	100

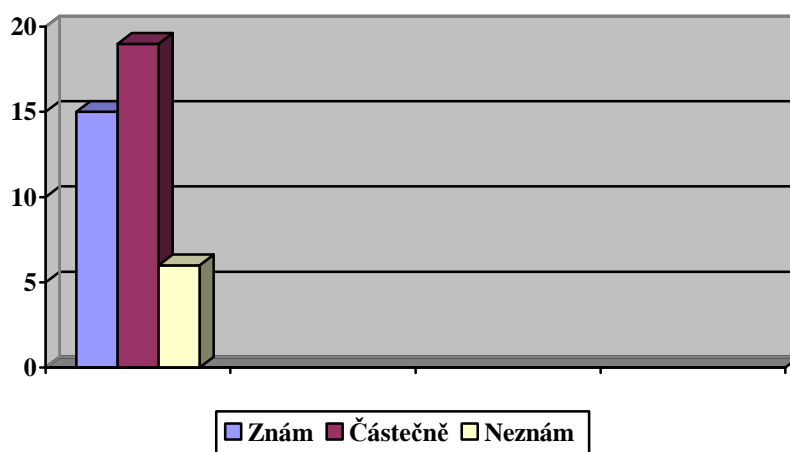
Graf č. 13: Vyhodnocení položky č. 6

Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

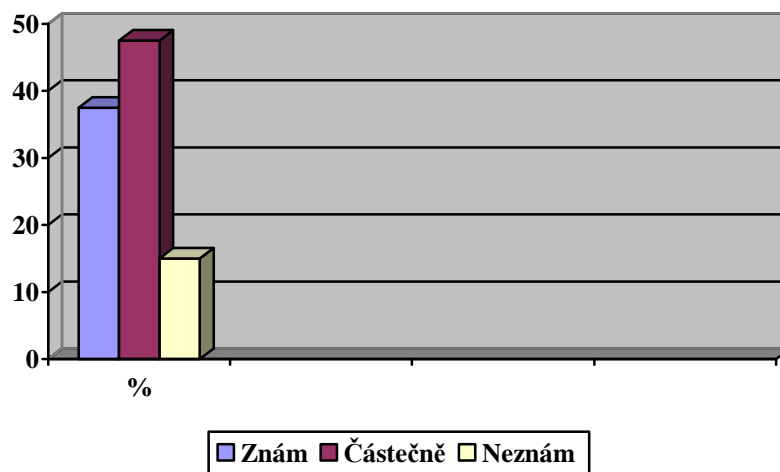
Graf č. 14: Vyhodnocení položky č. 6

Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 15: Vyhodnocení položky č. 6

Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

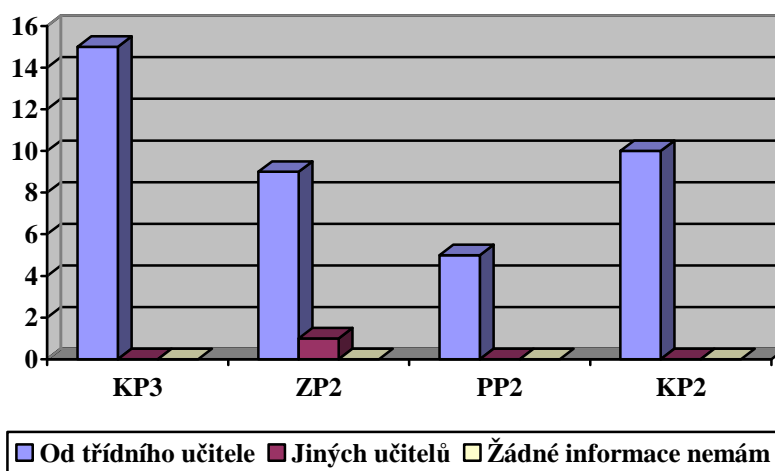
Interpretace výsledků: Na otázku odpovědělo 100% dotazovaných. Z toho 37, 5% je se školním řádem dobře seznámeno. 47, 5% dotazovaných respondentů zná školní řád jen částečně a 15% žáků ho nezná vůbec. V těchto 15% jsou převážně žáci, kteří nemají zájem o nic, co se týče chodu školy. Z celkového zkoumaného vzorku je 15 žáků, kteří jsou seznámeni důkladně se školním řádem. 19 žáků, kteří ho znají jen částečně, a 6 žáků školní řád nezná vůbec. Ve třídě KP3 je se školním řádem dobře seznámeno 7 žáků, 8 jen částečně. Ve třídě ZP2 je to s výsledky poněkud horší. Částečně znají školní řád 4 žáci a 6 žáků se se školním řádem neseznámilo vůbec. Poněkud lepší výsledky jsou ve třídě PP2, kde znají školní řád 4 dívky a 1 zná školní řád částečně. Ve třídě KP2 jsou výsledky dotazníku takovéto: 4 žáci školní řád znají dobře a 6 studentů jen částečně.

Tabulka č. 7:

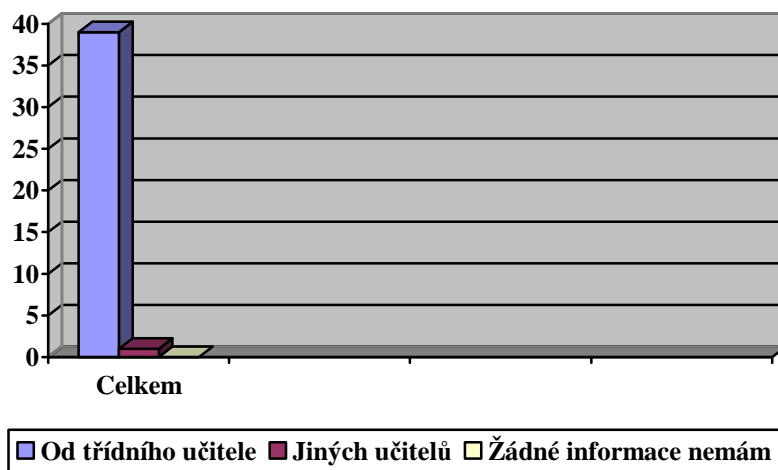
Otázka č. 6 – Odkud máte informace o školním řádu?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Od třídního učitele	15	9	5	10	39	97, 5
Jiných učitelů	0	1	0	0	1	2, 5
Žádné informace nemám	0	0	0	0	0	0
Celkem	15	10	5	10	40	100

Graf č. 16: Vyhodnocení položky č. 7

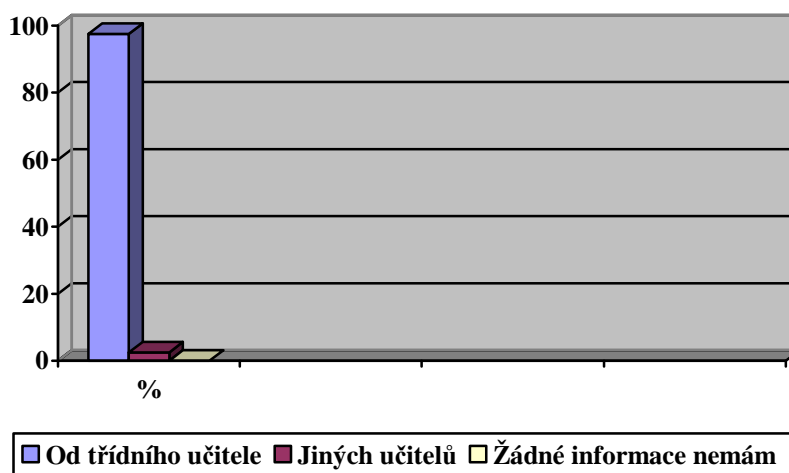
Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

Graf č. 17: Vyhodnocení položky č. 7
Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 18: Vyhodnocení položky č. 7
Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

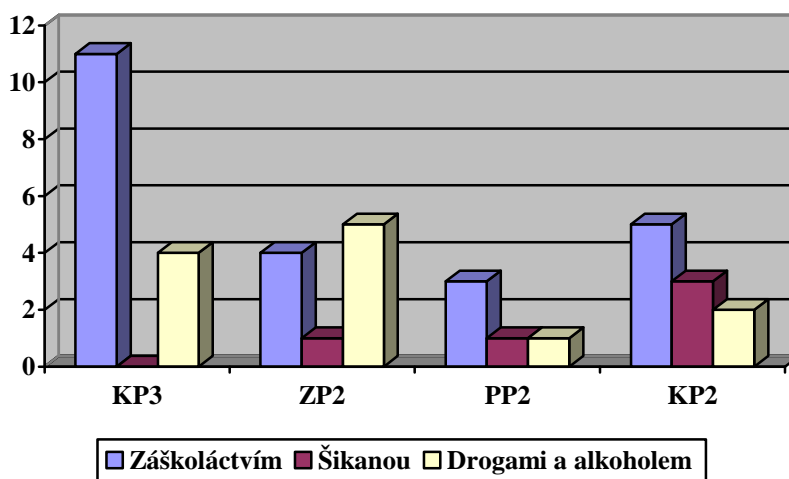
Interpretace výsledků: 97, 5% dotazovaných respondentů (39 studentů) získalo informace o škole a školním řádu od třídního učitele. 2, 5% žáků (1 student) získalo informace o školním řádu od jiného pedagoga.

Tabulka č. 8:

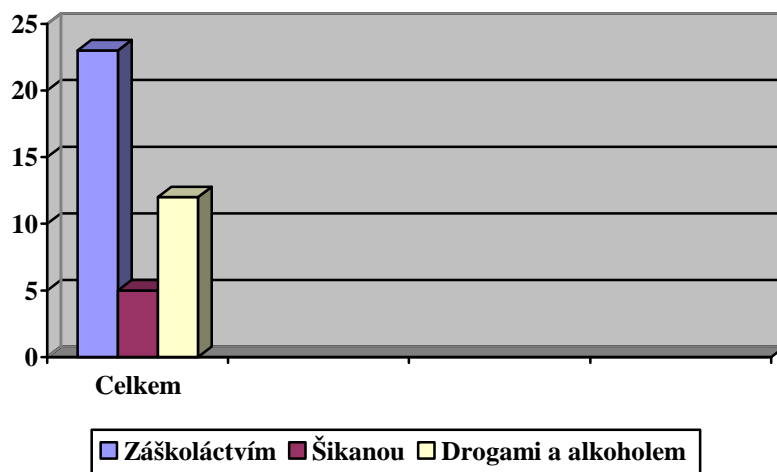
Otázka č. 7 – V čem se podle Vás porušuje nejčastěji školní řád?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Záškoláctvím	11	4	3	5	23	57, 5
Šikanou	0	1	1	3	5	12, 5
Drogami a alkoholem	4	5	1	2	12	30
Celkem	15	10	5	10	40	100

Graf č. 19: Vyhodnocení položky č. 8

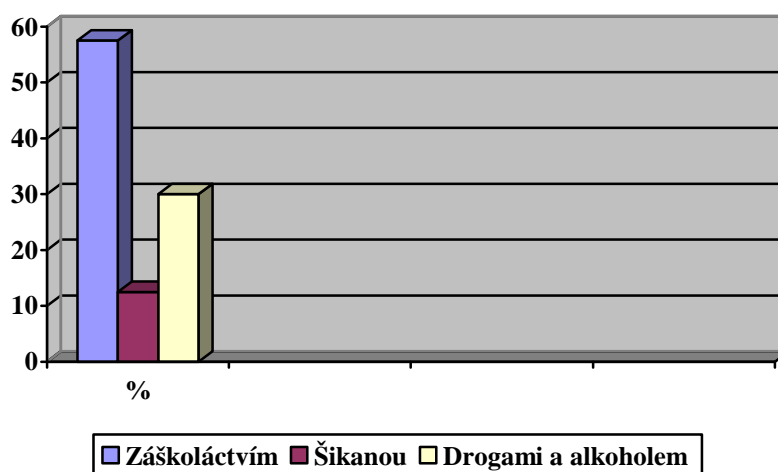
Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

Graf č. 20: Vyhodnocení položky č. 8
Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 21: Vyhodnocení položky č. 8
Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

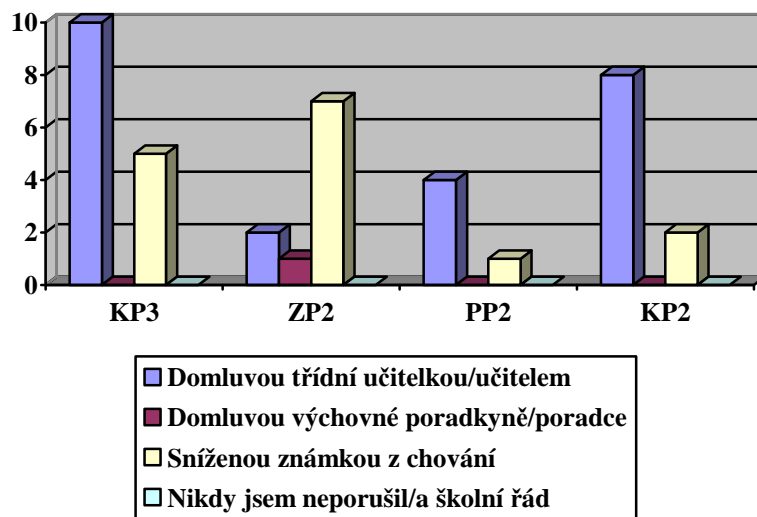
Interpretace výsledků: Nejčastěji porušuje školní řád záškoláctvím drtivá většina dotázaných žáků (57, 5%), což činí 23 studentů. 30% (12 žáků) drogami a alkoholem a 12, 5% (5 studentů) šikanou. Ve třídě KP3: 11 žáků nejčastěji porušuje školní řád záškoláctvím, 4 studenti drogami a alkoholem. Ve třídě ZP2 je to ve 4 případech záškoláctvím, v 1 případě šikanou a v 5 drogami a alkoholem. U třídy PP2 jsou 3 případy záškoláctví, 1 případ šikany a 1 případ porušení školního řádu drogami a alkoholem. Třída KP2: 5 žáků porušuje školní řád záškoláctvím, 3 šikanou a 2 žáci drogami a alkoholem. Z těchto výsledků vyplývá, že záškoláctví je na dané škole velkým problémem, což potvrdilo i stanovený předpoklad.

Tabulka č. 9:

Otázka č. 8 – Jak bylo vyřešeno Vaše porušení školního řádu?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Domluvou třídní učitelkou/učitelem	10	2	4	8	24	60
Domluvou výchovné poradkyně/poradce	0	1	0	0	1	2, 5
Sníženou známkou z chování	5	7	1	2	15	37, 5
Nikdy jsem neporušil/a školní řád	0	0	0	0	0	0
Celkem	15	10	5	10	40	100

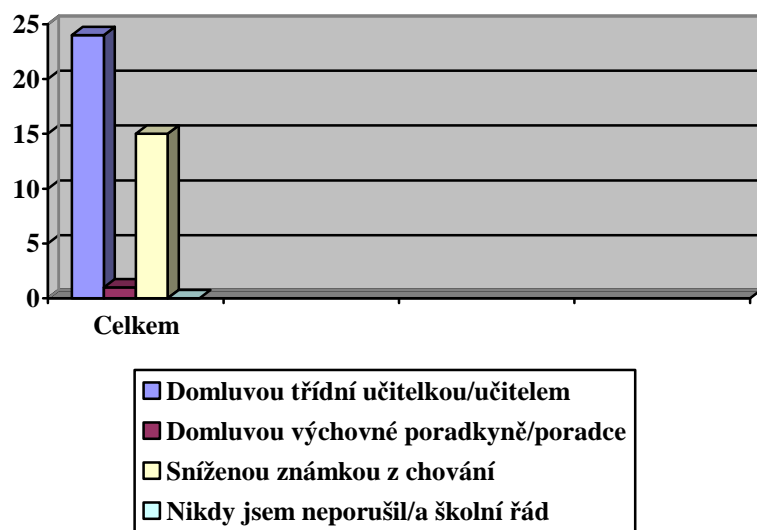
Graf č. 22: Vyhodnocení položky č. 9

Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

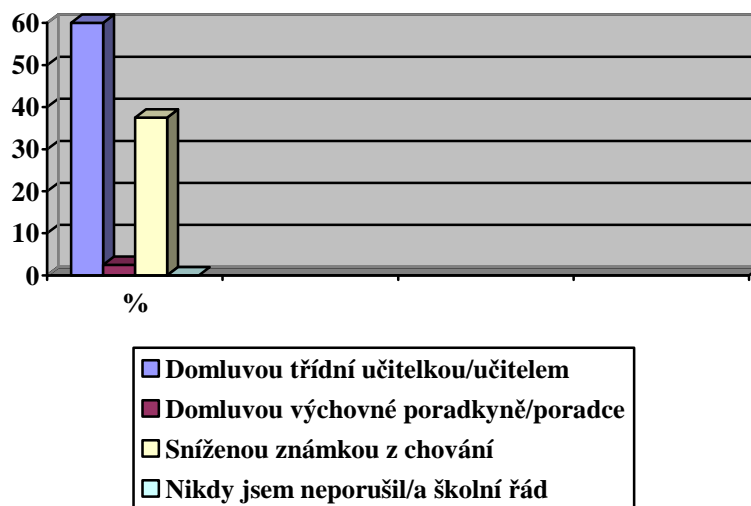
Graf č. 23: Vyhodnocení položky č. 9

Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 24: Vyhodnocení položky č. 9

Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

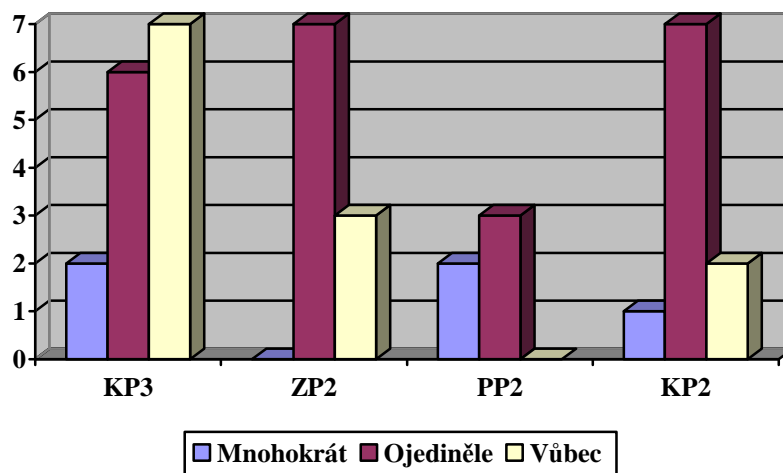
Interpretace výsledků: Porušení školního řádu bylo řešeno v 60% (24 žáků) pouze domluvou třídního učitele. U 2, 5% (1 žák) domluvou výchovné poradkyně a u 37, 5% (15 žáků) sníženou známkou z chování. Ve třídě KP3 bylo porušení školního řádu řešeno u 10 žáků pouze domluvou třídního učitele a u 5 studentů sníženou známkou z chování. Porušení školního řádu bylo u 2 žáků ve třídě ZP2 řešeno domluvou třídního učitele. U 1 žáka to byla domluva výchovné poradkyně a v 7 případech snížená známka z chování. Ve třídě PP2: u 4 dívek domluva třídního učitele a u 1 dívky snížená známka z chování. U 8 žáků ve třídě KP2 bylo vyřešeno porušení školního řádu domluvou třídního učitele a u 2 studentů sníženou známkou z chování.

Tabulka č. 10:

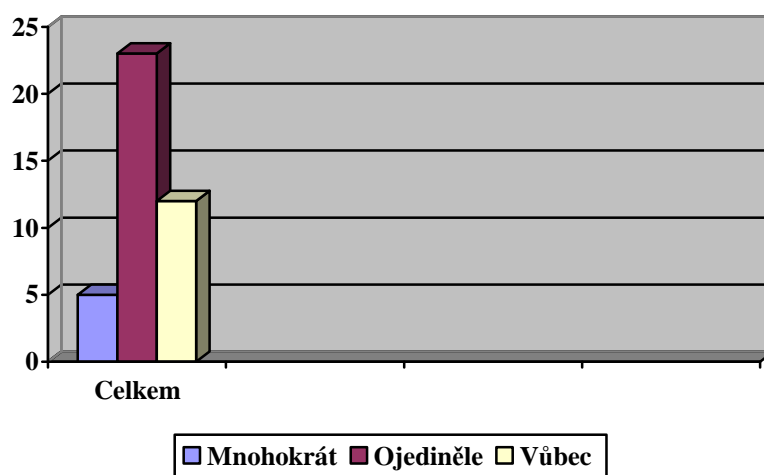
Otázka č. 9 – Porušili jste školní řád záškoláctvím?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Mnohokrát	2	0	2	1	5	12, 5
Ojediněle	6	7	3	7	23	57, 5
Vůbec	7	3	0	2	12	30
Celkem	15	10	5	10	40	100

Graf č. 25: Vyhodnocení položky č. 10

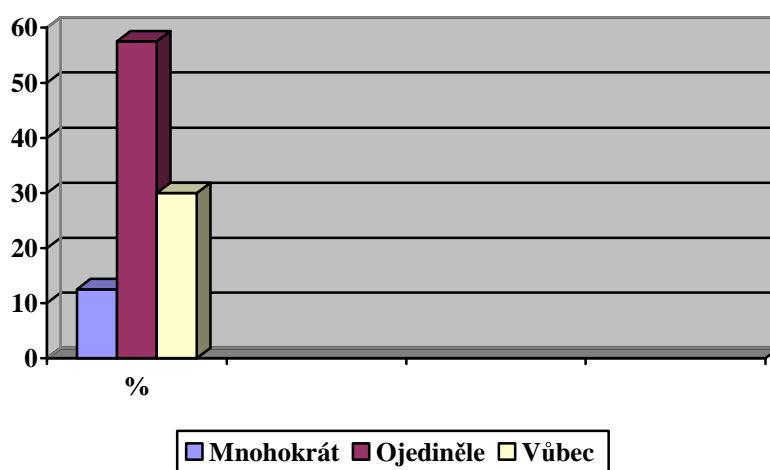
Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

Graf č. 26: Vyhodnocení položky č. 10
Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 27: Vyhodnocení položky č. 10
Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

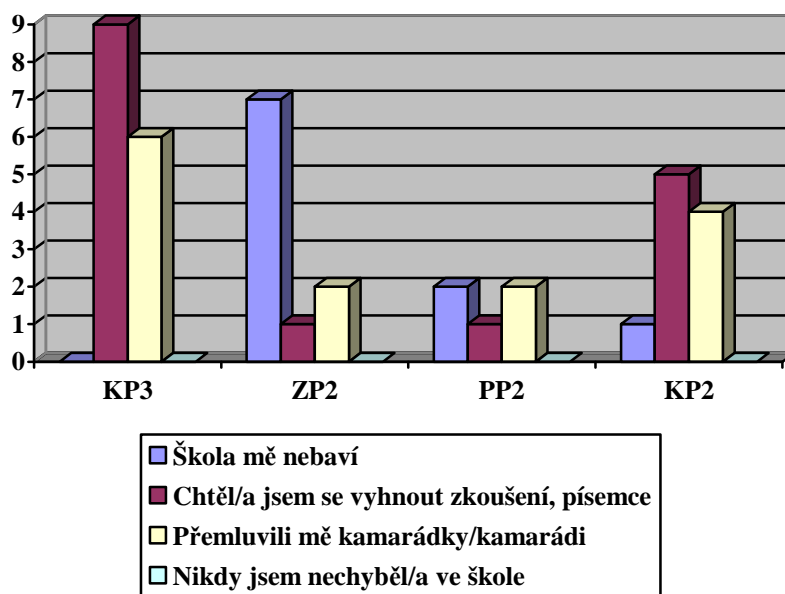
Interpretace výsledků: Největší část dotázaných žáků (57, 5%) si záškoláctví vyzkoušela ojediněle, ale pravidelnými záškoláky nejsou. Z celkového počtu 40 dotázaných je 12 žáků (30%), kteří školní řád záškoláctvím nikdy neporušili. Ve 12, 5% (5 žáků) mnohokrát. Výsledky v jednotlivých třídách vypadají následovně: 2 studenti ze třídy KP3 porušili školní řád záškoláctvím mnohokrát, 6 žáků ojediněle a 7 studentů vůbec. Žáci třídy ZP2: sedmkrát ojediněle a třikrát vůbec. Ve třídě PP2 byl školní řád porušen záškoláctvím 2 studentkami mnohokrát a 3 dívkami ojediněle. Žáci třídy KP2 školní řád porušili záškoláctvím mnohokrát pouze jednou, v 7 případech ojediněle a ve dvou případech vůbec. Z výsledků vyplývá, že 70% žáků má zkušenost se záškoláctvím, což potvrdilo i stanovený předpoklad.

Tabulka č. 11:

Otázka č. 10 – Jaký jste k tomu měli důvod, že jste nešli do školy?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Škola mě nebaví	0	7	2	1	10	25
Chtěl/a jsem se vyhnout zkoušení, písemce	9	1	1	5	16	40
Přemluvili mě kamarádky/kamarádi	6	2	2	4	14	35
Nikdy jsem nechyběl/a ve škole	0	0	0	0	0	0
Celkem	15	10	5	10	40	100

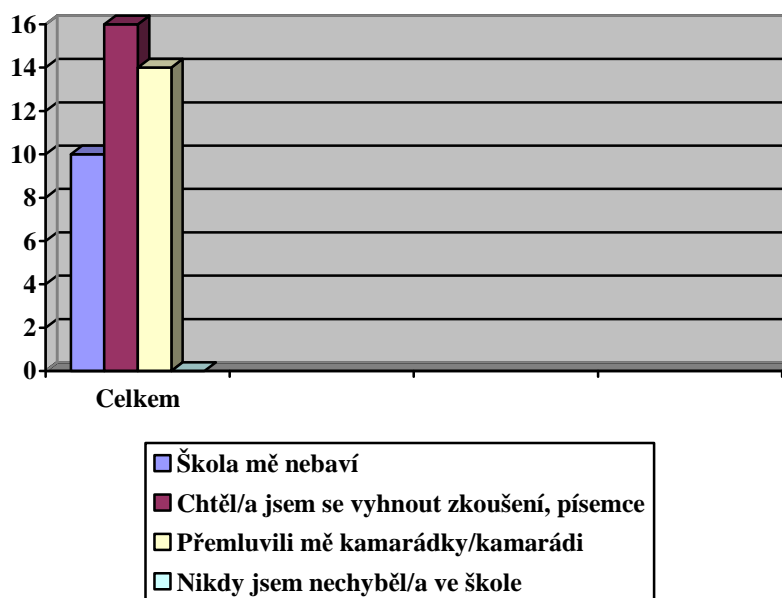
Graf č. 28: Vyhodnocení položky č. 11

Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

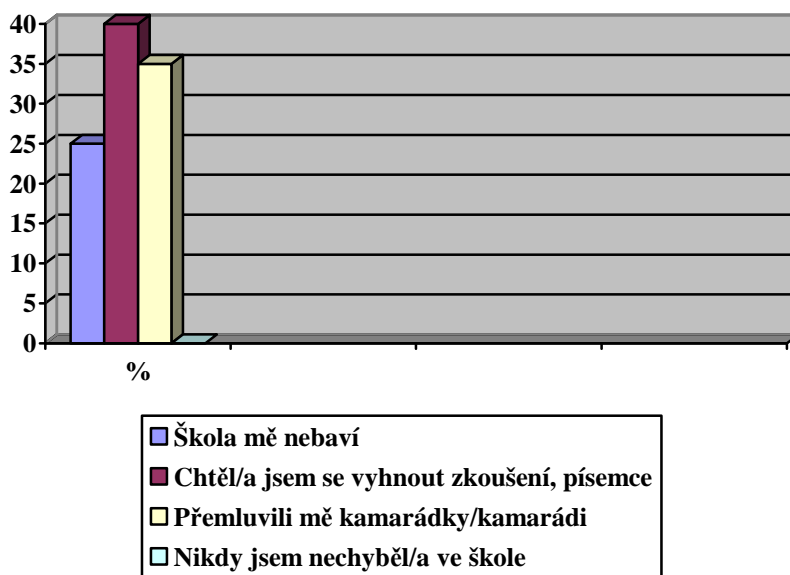
Graf č. 29: Vyhodnocení položky č. 11

Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 30: Vyhodnocení položky č. 11

Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

Interpretace výsledků: Výsledky otázky č. 10 jsou různorodé. Všichni se ale shodli, že měli nějakou záminku nejít do školy. Výsledky v tabulce a grafech vypovídají o tom, že škola nebaví 25% žáků. Zkoušení, písemce se chtělo vyhnout 40% studentů a přemluveno bylo kamarády 35% dotazovaných respondentů. Z celkového počtu respondentů jich 10 mělo důvod nejít do školy, žáky evidentně škola nebaví. 16 studentů se chtělo vyhnout zkoušení a písemce. 14 žáků bylo přemluveno kamarády. Hodnocení jednotlivých oborů vypadá následovně. Třída KP3: 9 žáků se chtělo vyhnout zkoušení a písemkám, proto do školy nešli. 6 žáků bylo přemluveno k záškoláctví kamarády. Ve třídě ZP2 škola nebaví 7 studentů třídy, 1 žák se chtěl vyhnout zkoušení a 2 studenti byli k záškoláctví přemluveni opět kamarády.

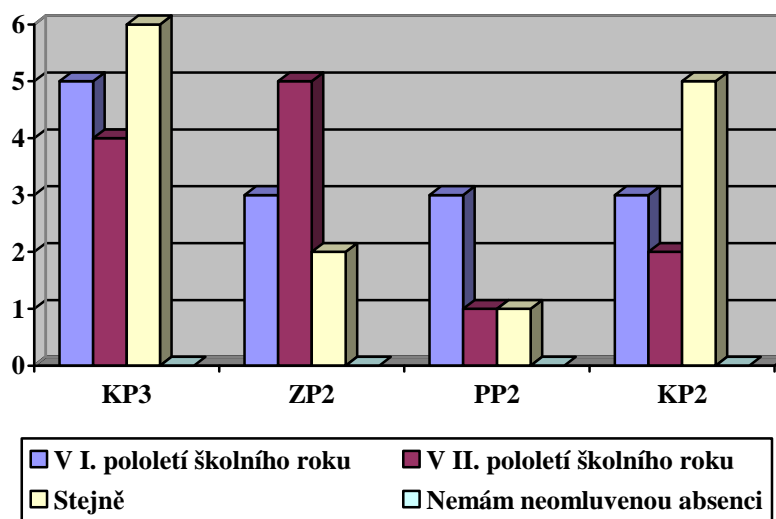
Z dívkami ze třídy PP2 to vypadá takto: 2 dívky škola nebaví, 1 studentka se chtěla vyhnout zkoušení a písenskám a 2 žákyně byly přemluveny kamarády. Ve třídě KP2 1 žáka škola nebaví, 5 žáků se chtělo vyhnout zkoušení a písenskám. 4 žáci byli přemluveni k záškoláctví. Z výsledků vyplývá, že neomluvená absence se převážně vyskytuje u studentů, kteří se chtějí vyhnout zkoušení a písenskám.

Tabulka č. 12:

Otázka č. 11 – V jakém období je nejčastější Vaše neomluvená absence?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
V I. pololetí školního roku	5	3	3	3	14	35
V II. pololetí školního roku	4	5	1	2	12	30
Stejně	6	2	1	5	14	35
Nemám neomluvenou absenci	0	0	0	0	0	0
Celkem	15	10	5	10	40	100

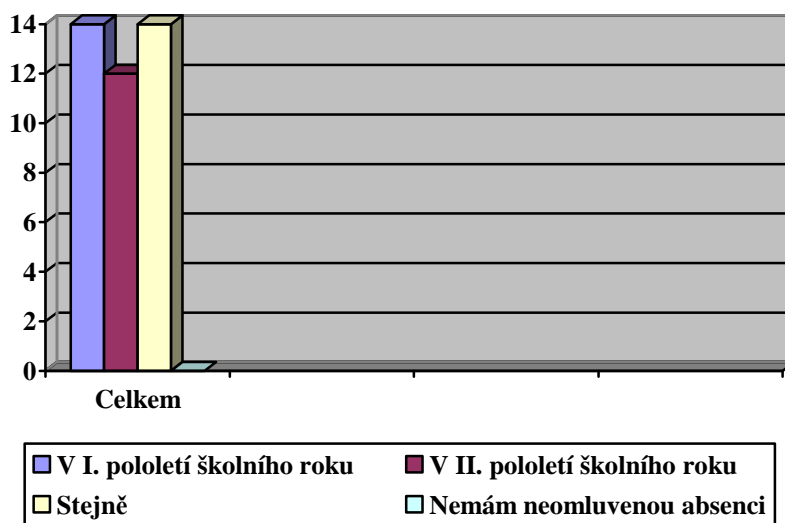
Graf č. 31: Vyhodnocení položky č. 12

Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

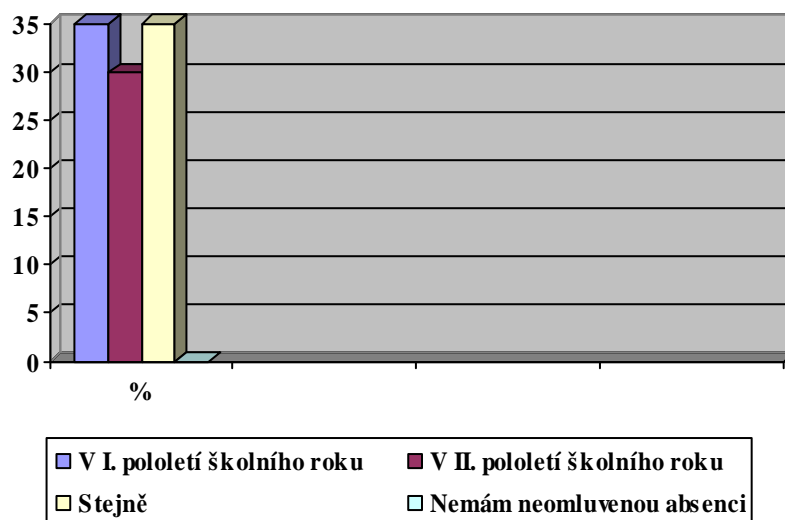
Graf č. 32: Vyhodnocení položky č. 12

Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 33: Vyhodnocení položky č. 12

Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

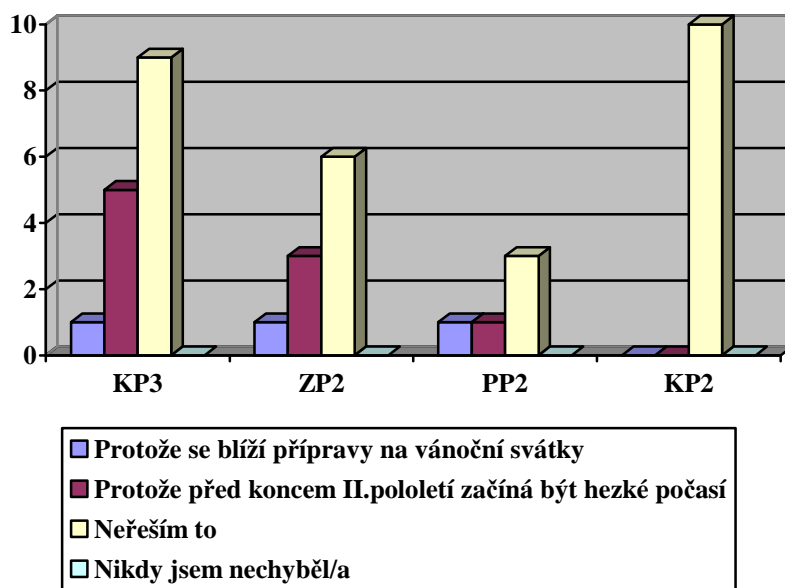
Interpretace výsledků: Výsledky v tabulce jsou u dvou odpovědí shodné. 35% (14 žáků) dotazovaných respondentů má nejčastější neomluvenou absenci v I. pololetí školního roku. V druhém případě se neomluvená absence objevuje jak v I. pololetí, tak i II. pololetí školního roku stejně.

Tabulka č. 13:

Otázka č. 12 – Proč zrovna v tomto období?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Protože se blíží přípravy na vánoční svátky	1	1	1	0	3	7,5
Protože před koncem II.pololetí začíná být hezké počasí	5	3	1	0	9	22,5
Neřeším to	9	6	3	10	28	70
Nikdy jsem nechyběl/a	0	0	0	0	0	0
Celkem	15	10	5	10	40	100

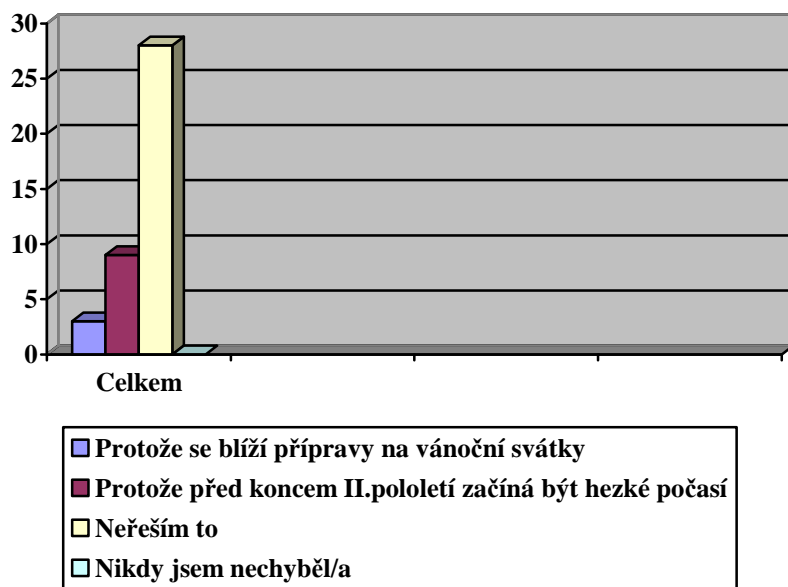
Graf č. 34: Vyhodnocení položky č. 13

Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

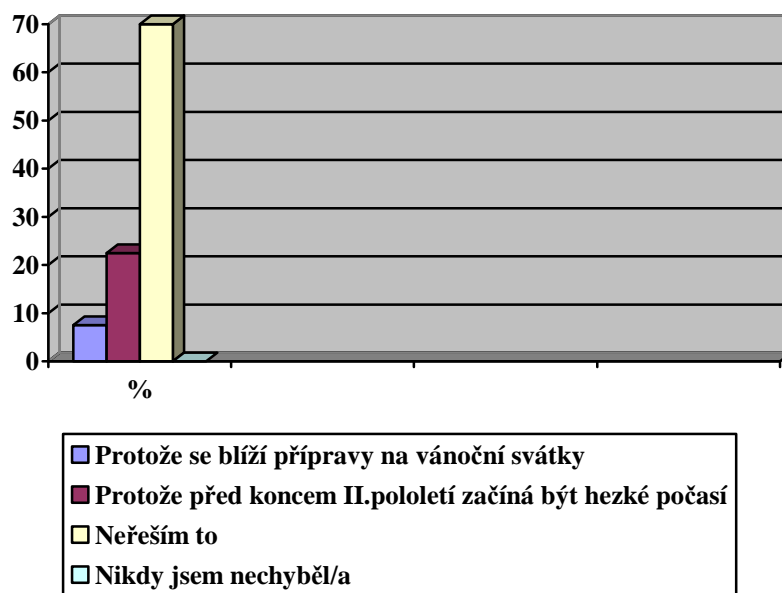
Graf č. 35: Vyhodnocení položky č. 13

Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 36: Vyhodnocení položky č. 13

Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

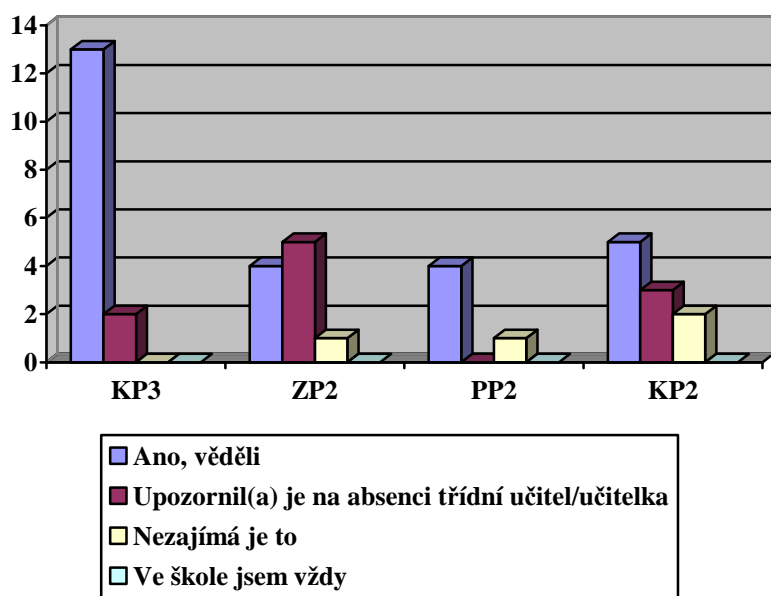
Interpretace výsledků: Podle výsledků je zřejmé, že 70% (28 žáků) dotazovaných respondentů „neřeší“, v kterém období se u nich záškoláctví vyskytuje. U 22, 5% (9 žáků) dotazovaných se záškoláctví vyskytuje před koncem II. pololetí školního roku. 7, 5% (3 žáci) studentů má neomluvenou absenci před vánočními svátky. Z toho vyplývá, že neomluvená absence se objevuje v obou pololetích školního roku stejně.

Tabulka č. 14:

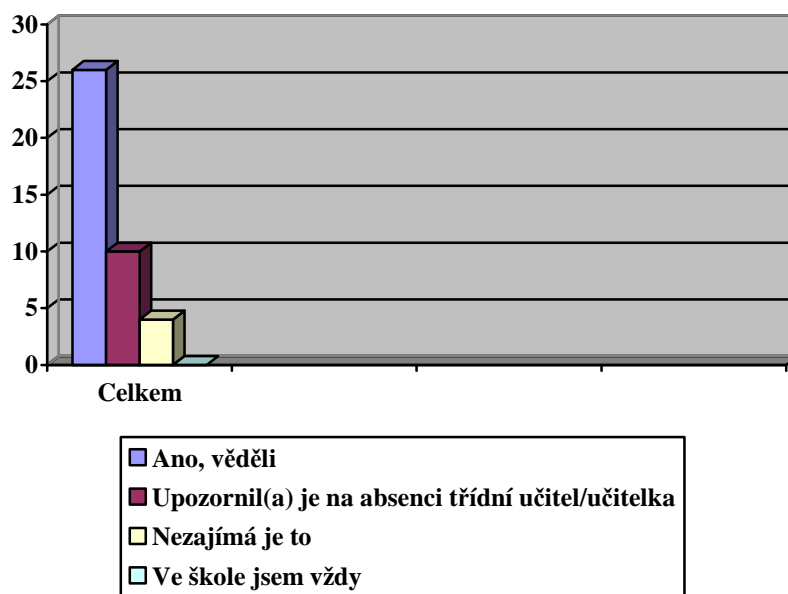
Otázka č. 13 – Věděli rodiče o tom, že jste nebyli ve škole?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Ano, věděli	13	4	4	5	26	65
Upozornil(a) je na absenci třídní učitel/učitelka	2	5	0	3	10	25
Nezajímá je to	0	1	1	2	4	10
Ve škole jsem vždy	0	0	0	0	0	0
Celkem	15	10	5	10	40	100

Graf č. 37: Vyhodnocení položky č. 14

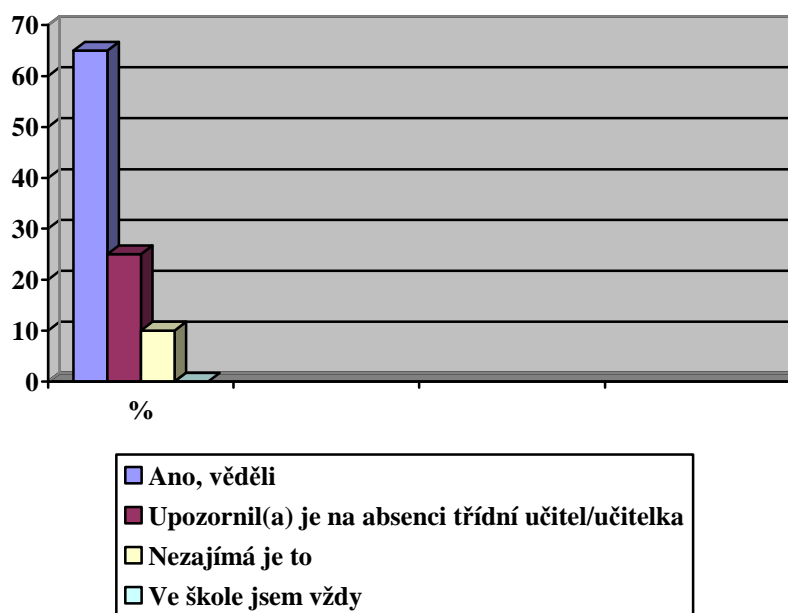
Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

Graf č. 38: Vyhodnocení položky č. 14
Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 39: Vyhodnocení položky č. 14
Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

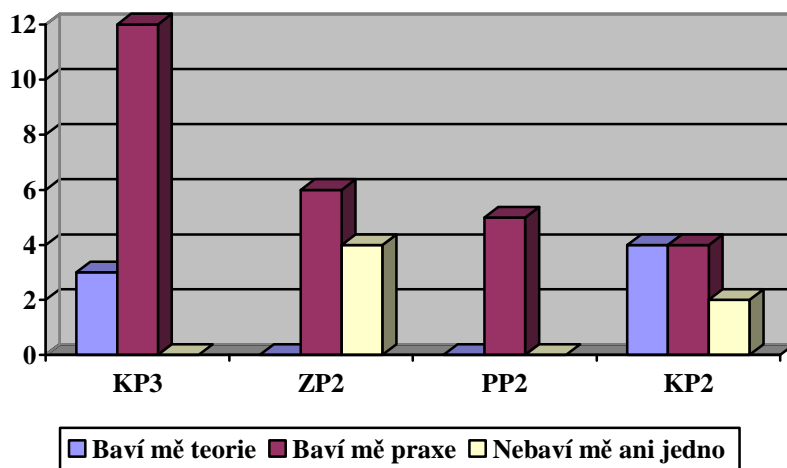
Interpretace výsledků: 65% žáků (26 studentů) seznámilo rodiče s tím, že mají neomluvenou absenci. Na rozdíl od předchozích žáků musela škola upozornit rodiče na neomluvenou absenci u 25% žáků (10 studentů). 10% dotazovaných respondentů (4 žáci) poukazují na to, že se rodiče nezajímají o jejich neomluvenou absenci. Ve velké míře v jednotlivých oborech raději sami žáci přiznali rodičům neomluvenou absenci, anebo je na neomluvenou absenci upozornila třídní učitelka.

Tabulka č. 15:

Otázka č. 14 – Co Vás nejvíce baví, teorie nebo praxe?						
	Učební obor					
	KP3	ZP2	PP2	KP2	Celkem	%
Baví mě teorie	3	0	0	4	7	17,5
Baví mě praxe	12	6	5	4	27	67,5
Nebaví mě ani jedno	0	4	0	2	6	15
Celkem	15	10	5	10	40	100

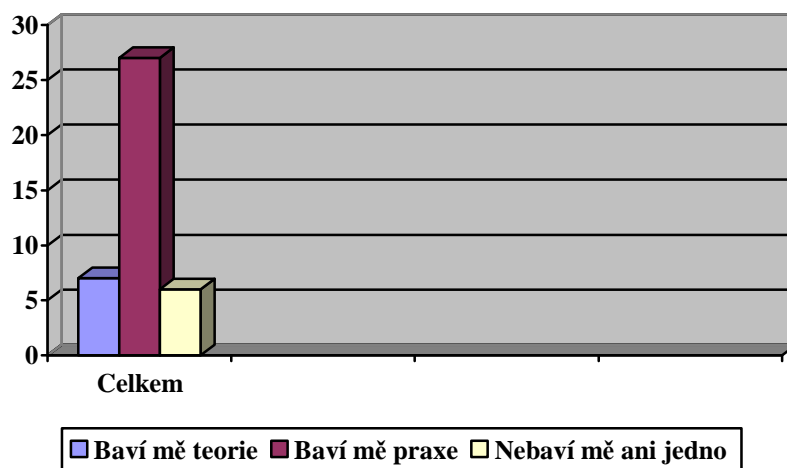
Graf č. 40: Vyhodnocení položky č. 15

Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

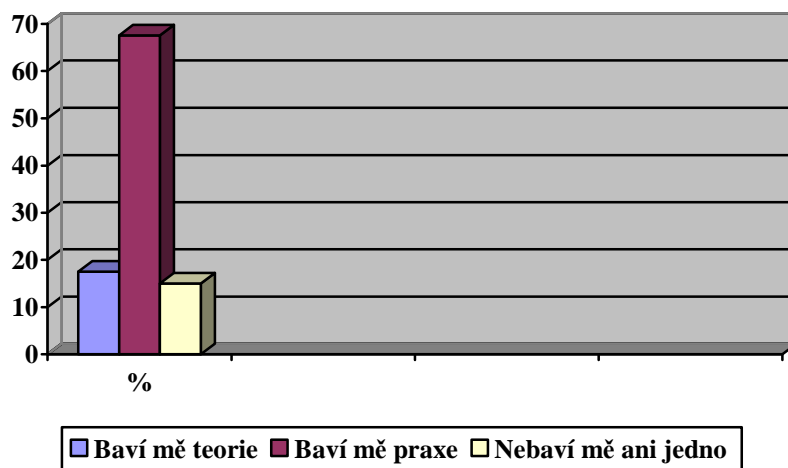
Graf č. 41: Vyhodnocení položky č. 15

Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 42: Vyhodnocení položky č. 15

Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

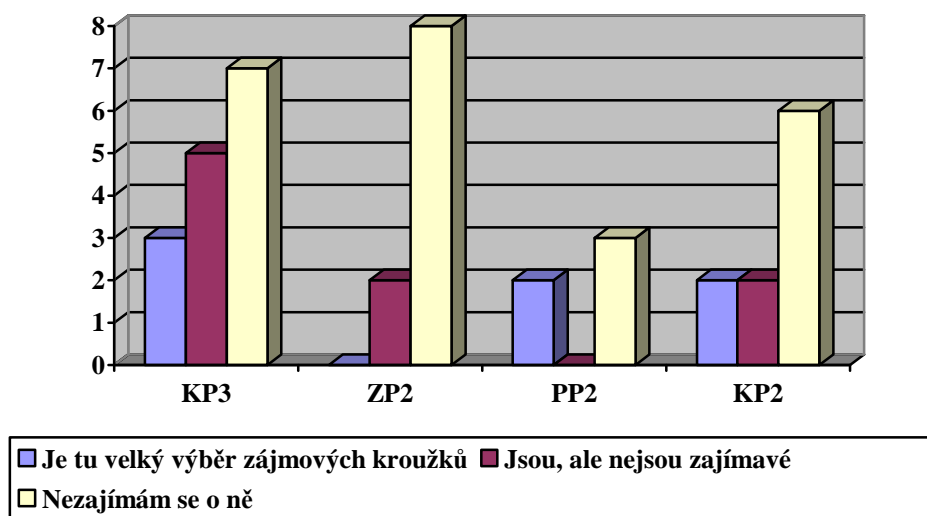
Interpretace výsledků: Tyto výsledky se daly předpokládat. Žáci odborného učiliště jsou převážně manuálně zruční. Výsledky ukazují, že 67,5 % žáků (27 studentů) upřednostňují více praktickou výuku. 17,5 % žáků (7 studentů) zajímá převážně teoretická výuka a 15% žáků (6 studentů) nebaví ani jedno. Ve třídě KP3 z celkového počtu 15 žáků je 12 studentů, kteří dávají přednost praxi a 3 studenti upřednostňují teoretickou výuku. Ve třídě ZP2, kde jsou jen chlapci, je 6 žáků, kteří dávají přednost praxi, a 4, kteří nepreferují ani jedno. V pečovatelském oboru je celkový počet 5 dívek, z toho 5 dívek upřednostňuje praxi. Ve třídě KP2 je to vyvážené, pouze 2 žáky nebaví ani jedno.

Tabulka č. 16:

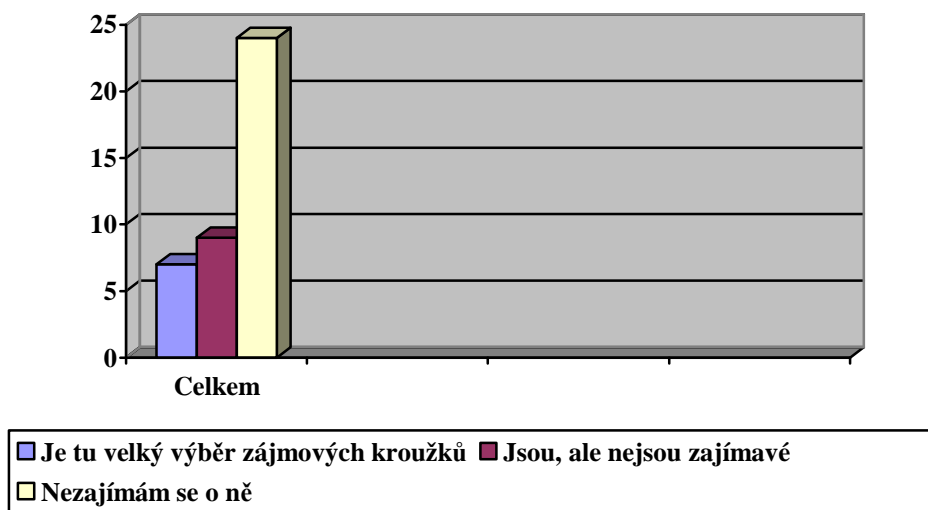
Otázka č. 15 – Jsou ve škole zájmové kroužky, které by Vás zajímaly?						
	Učební obor				Celkem	
	KP3	ZP2	PP2	KP2		
Je tu velký výběr zájmových kroužků	3	0	2	2	7	17, 5
Jsou, ale nejsou zajímavé	5	2	0	2	9	22, 5
Nezajímám se o ně	7	8	3	6	24	60
Celkem	15	10	5	10	40	100

Graf č. 43: Vyhodnocení položky č. 16

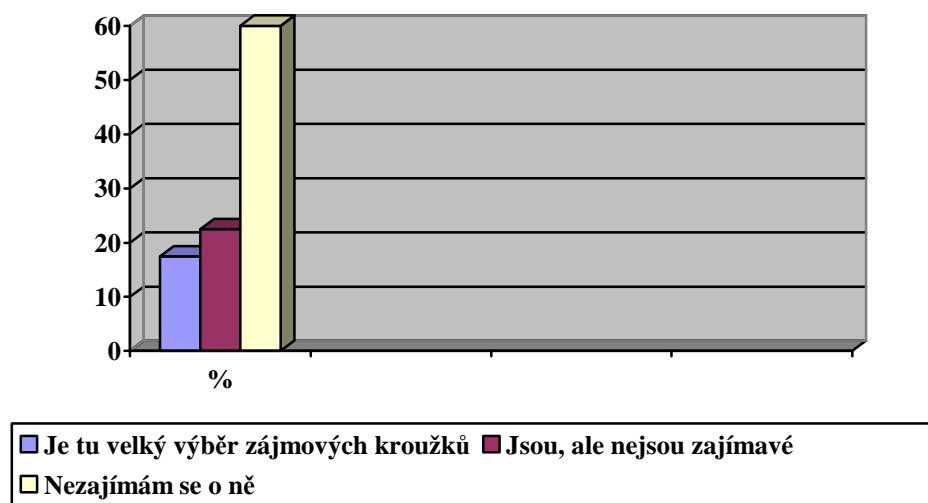
Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů.

Graf č. 44: Vyhodnocení položky č. 16
Celkový stav dotazovaných respondentů.

Graf č. 45: Vyhodnocení položky č. 16
Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

Interpretace výsledků: Z celkového počtu dotázaných respondentů je 60% žáků (24 studentů), kteří nejeví žádný zájem o nabízené kroužky ve škole. 22, 5 % respondentů (9 studentů) by rádo navštěvovalo zájmové kroužky, ale to, co škola nabízí, není pro ně zajímavé. 17, 5% (7 studentů) žáků ukazuje na skutečnost, že škola nabízí velké množství zájmových kroužků. Jak ukazují výsledky v tabulce, žáci v jednotlivých oborech převážně nejeví zájem o nabízené zájmové kroužky, anebo nejsou pro ně lákavé.

3. 4. 2 Školní dokumentace – analýza výsledků a jejich interpretace

3. 4. 2. 1 Analýza výsledků za I. a II. pololetí školního roku 2007/2008 ve třídách OU

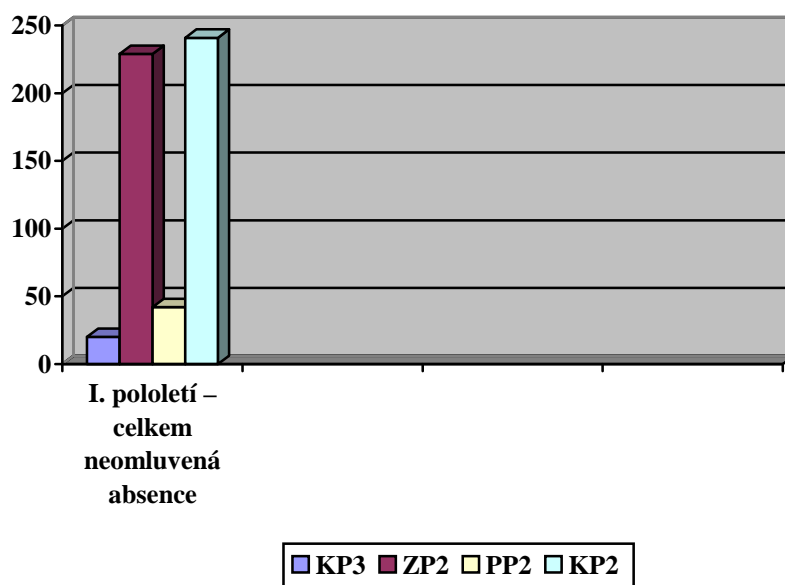
Údaje o neomluvené absenci v jednotlivých třídách OU za I. a II. pololetí školního roku 2007/2008 jsou zpracovány v %, do tabulek a grafů. Údaje jsou získané ze školní dokumentace jednotlivých tříd.

Tabulka č. 17:

	Školní dokumentace – školní rok 2007/2008					
Učební obory	I. pololetí neoml. absence – škola	I. pololetí neoml. absence – praxe	Celkem neoml. absence	II. pololetí neoml. absence – škola	II. pololetí neoml. absence – praxe	Celkem neoml. absence
KP3	8	12	20	45	24	69
ZP2	103	126	229	119	142	261
PP2	42	0	42	37	60	97
KP2	91	150	241	23	16	39
Celkem	244	288	532	224	242	466

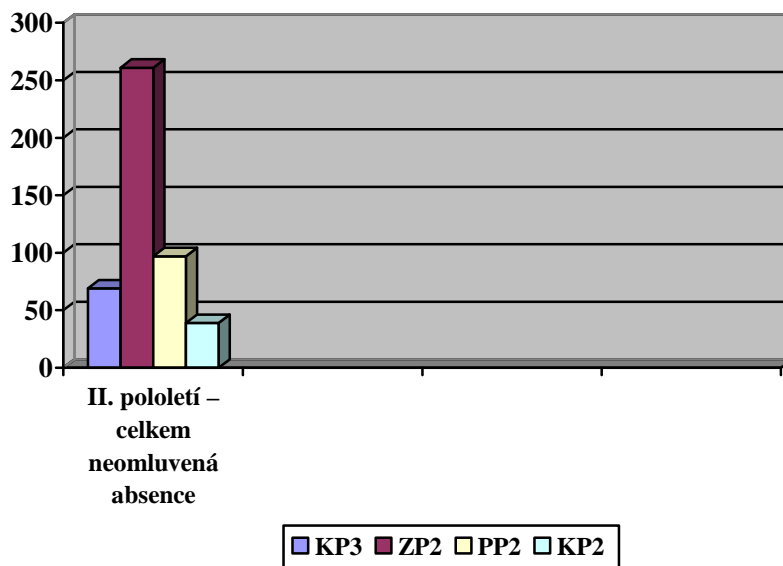
Graf č. 46: Vyhodnocení položky č. 17

Celkem neomluvená absence za I. pololetí školního roku 2007/2008

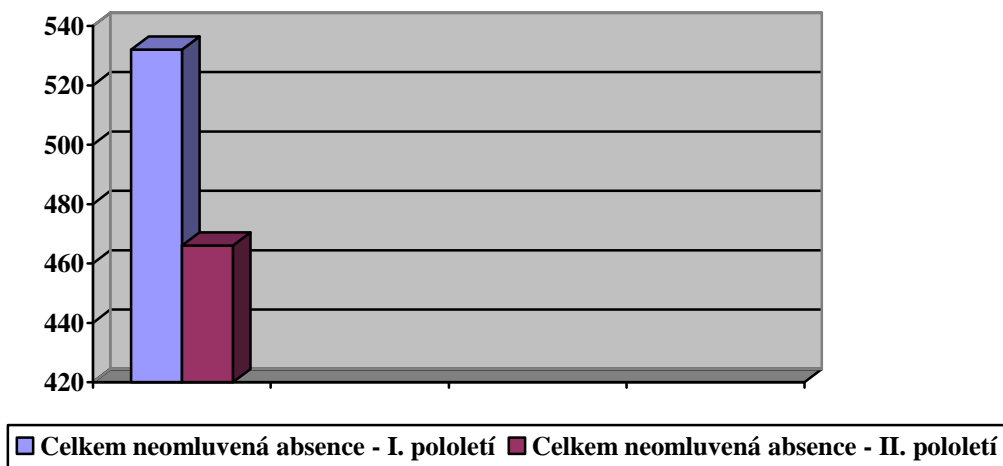
Graf č. 47: Vyhodnocení položky č. 17

Celkem neomluvená absence za II. pololetí školního roku 2007/2008

Graf č. 48: Vyhodnocení položky č. 17

Celkem neomluvená absence za I. a II. pololetí školního roku 2007/2008

Interpretace výsledků: Z tabulky a grafů vyplývá, že neomluvená absence se více objevuje v I. pololetí školního roku. Celkový počet neomluvené absence činí 532 hodin za I. pololetí. V II. pololetí je neomluvená absence nižší a činí 466 hodin. Velmi zajímavé je to, že žáci upřednostňují v dotazníku praktickou výuku, ale z výsledků je zřejmé, že v obou pololetích na praxi mají více neomluvené absence, než v teoretické výuce. Nejvíce neomluvené absence se vyskytuje I. a II. pololetí školního roku ve třídě ZP2. V I. pololetí školního roku se objevila vysoká neomluvená absence i ve třídě KP2.

3. 4. 2. 2 Analýza výsledků – neomluvené absence v jednotlivých třídách vyjádřená v %

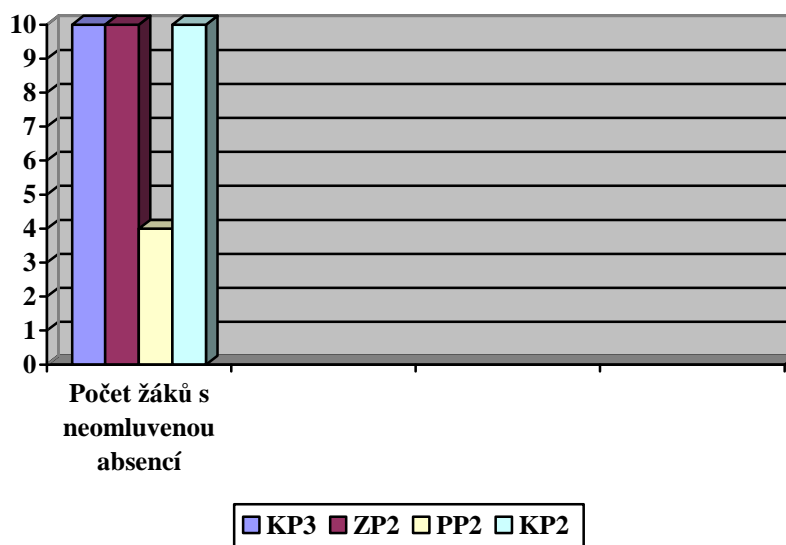
Záškoláctví vyjádřené v % . Hodnoty jsou seřazené v tabulce podle jednotlivých tříd.

Tabulka č. 18:

Záškoláctví vyjádřené v %	Celkový počet žáků ve třídě	Počet žáků s neomluvenou absencí v jednotlivých třídách	% vyjádření záškoláctví ve třídách
KP3	15	10	66, 66
ZP2	10	10	100
PP2	5	4	80
KP2	10	10	100
Celkem	40	24	60

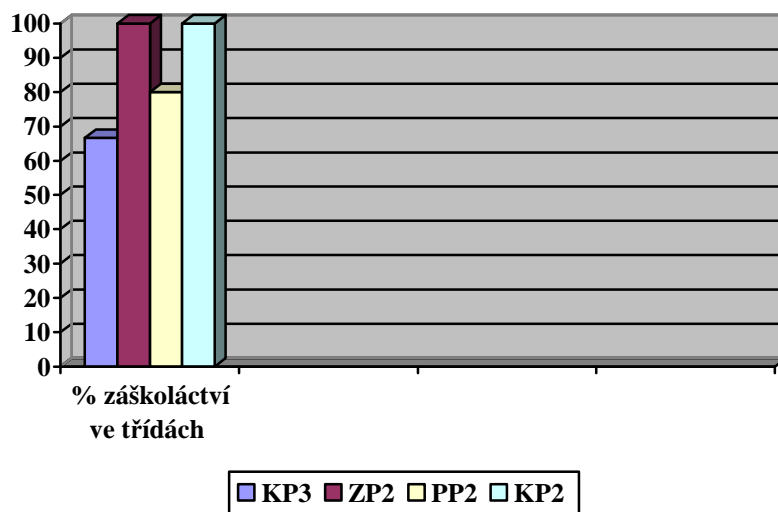
Graf č. 49: Vyhodnocení položky č. 18

Počet žáků s neomluvenou absencí v jednotlivých třídách

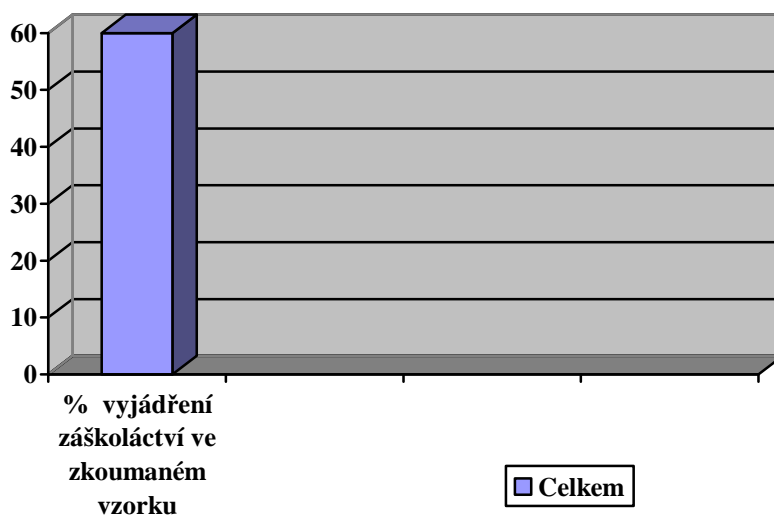
Graf č. 50: Vyhodnocení položky č. 18

Neomluvené absence vyjádřená v % v jednotlivých třídách

Graf č. 51: Vyhodnocení položky č. 18

% vyjádření záškoláctví ve zkoumaném vzorku

Interpretace výsledků: Uvedené výsledky ukazují, že celkové % vyjádření záškoláctví u zkoumaného vzorku 40 žáků činí 60%. To znamená, že 24 žáků se se záškoláctvím setkala. Ve třídách KP2, ZP2 byla u všech žáků zaznamenaná neomluvená absence. Z celkového počtu 10 žáků bylo všech 10 alespoň jednou za školou. Byť neomluvená absence měla u žáků nějaký důvod, byla zaznamenaná ve školní dokumentaci a byla kázeňsky postihována.

3. 5 Shrnutí výsledků praktické části a diskuze

Praktická část měla za úkol ověřit stanovené předpoklady, které převážně vycházely z teoretických poznatků a z praktických zkušeností se studenty.

V praktické části byly stanoveny dva základní předpoklady:

1) Lze předpokládat, že se u 20% žáků odborného učiliště vyskytují poruchy chování – záškoláctví.

Předpoklad byl posuzován pomocí nestandardizovaného dotazníku z pohledu otázky č. 7, 9.

Následně pak analýzou školní dokumentace, a to výsledků za I. a II. pololetí školního roku 2007/2008 ve třídách OU.

2) Předpokládám, že se záškoláctví vyskytuje převážně před koncem školního roku na dané škole.

Předpoklad byl posuzován pomocí nestandardizovaného dotazníku z pohledu otázky č. 11, 12, 14. Následně pak analýzou školní dokumentace, a to výsledky neomluvené absence v jednotlivých třídách, která byla vyjádřena v %.

Základní předpoklady byly zjišťované pomocí nestandardizovaného dotazníku a analýzou školní dokumentace. Nestandardizovaný dotazník byl zaměřen na problematiku záškoláctví. V dotazníku bylo použito 15 uzavřených otázek. Dotazník byl sestaven tak, že obsahoval otázky jednodušší a složitější. Některým žákům vyplňování dotazníku činilo problémy. Nedokázali pochopit zadání a způsob vyplňování dotazníku. Převážná část dotazníků byla u více odpovědí přeškrtnaná a při vyhodnocování údajů nepřehledná. Nejlépe zpracované dotazníky byly odevzdané z tříd, kde převažují dívky. Dotazníky byly pečlivě zpracované. Největší problém při vyplňování dotazníků měla třída ZP2. Zde se problémy s vyplňováním dotazníku daly předpokládat. V zednickém oboru jsou žáci, kteří na odborné učiliště byli přijímáni s horším prospěchem ze základní školy praktické. Ti převážně potřebovali pomoc zadávajícího při vyplňování dotazníku.

Výsledky z dotazníků byly zpracované do tabulek a grafů. V tabulce jsou zanesené údaje, které se týkaly jednotlivých tříd, celkového počtu dotazovaných respondentů a vyjádření v %.

Grafy byly vytvořené ve třech variantách:

- 1) Stav dotazovaných respondentů dle učebních oborů,
- 2) Celkový stav dotazovaných respondentů,
- 3) Celkový stav dotazovaných respondentů v %.

I když dotazník byl anonymní, výsledky z dotazníků nemusí být zcela objektivní.

Analýzou školní dokumentace se mělo zjistit, v jaké míře se na OU vyskytuje záškoláctví a v jakém období školního roku. Výsledky se ve větší míře shodují s výsledky dotazníku.

Výsledky ze školní dokumentace byly zpracované do tabulek a grafů. Tabulka je rozdělena podle jednotlivých tříd, celkového počtu dotazovaných respondentů a vyjádření v %. Grafy byly vytvořené ve třech variantách:

Analýza výsledků za I. a II. pololetí školního roku 2007/2008 ve třídách OU

- 1) Celkem neomluvená absence za I. pololetí školního roku 2007/2008,
- 2) Celkem neomluvená absence za II. pololetí školního roku 2007/2008,
- 3) Celkem neomluvená absence za I. a II. pololetí školního roku 2007/2008.

Analýza výsledků – neomluvená absence v jednotlivých třídách vyjádřená v %

- 1) Počet žáků s neomluvenou absencí v jednotlivých třídách,
- 2) Neomluvená absence vyjádřená v % v jednotlivých třídách,
- 3) % vyjádření záškoláctví ve zkoumaném vzorku.

Výsledky neomluvené absence ze školní dokumentace by měly být objektivní, protože jsou podkladem pro ředitele školy a slouží k nápravě záškoláků.

4 ZÁVĚR

Ve vztahu k problému záškoláctví je nutné si uvědomit, že záškoláctví patří v současnosti mezi jeden z nejzávažnějších problémů ve školství. Je mnoho žáků, kteří alespoň jednou byli za školou. Ve skutečnosti to neznamená, že se z žáků v profesním životě nestali úspěšní lidé. Je třeba rozlišovat mezi jednorázovým záškoláctvím a opakovaným záškoláctvím.

Ve společnosti se traduje, že záškoláci mají nižší intelekt. Nezajímají se o vzdělání. Tato tvrzení dávno neplatí. Určitou rizikovou skupinu můžou tvořit žáci z dysfunkčních a problémových rodin, ale i děti se specifickými vývojovými poruchami chování a učení.

Dalším významným faktorem, který má vliv na záškoláctví, je rodinná situace. Roli hraje, zda dítě pochází z úplné či neúplné rodiny. Určitá část žáků se obává reakce rodičů na neúspěch ve škole a neomluvenou absenci. Příčinou záškoláctví může být i strach ze zkoušení a písemných prací. Jindy právě špatný vztah s učiteli, kteří si na žáka z nějakého důvodu zasedli nebo mají příliš vysoké nároky. Může to být i strach z předmětu, který žákovi nejde. Ojediněle bývají příčinou záškoláctví mimořádné schopnosti a vědomosti žáka. Výjimkou není ani vliv party. Žák potřebuje někam patřit, mít pocit pochopení. Určitá část žáků se zařazuje do nevhodné party, což s sebou přináší mnohá úskalí a nebezpečí. Motivem záškoláctví je v takových případech skutečně silný vliv party na jedince.

Nejzávažnějším typem záškoláctví, které zároveň nejvíce uniká pozornosti rodičů, je to, kde záškolákem je oběť šikany. Strach ze spolužáků či nějaké násilnické skupiny způsobí, že žák z prostředí uniká.

Navenek působí všechny typy záškoláctví téměř identicky, ale příčiny, které k němu vedou, jsou pokaždé individuální. Ve většině případů se žáci snaží záškoláctvím uniknout z určitých problémů.

Na základě šetření, které probíhalo na Střední škole hospodářské a lesnické Frýdlant, jehož součástí je odborné učiliště, bylo zjištěno, že i když jsou učitelé ve škole seznamováni s metodickými pokyny, jak postupovat při uvolňování a omlouvání žáků, jak předcházet a jak řešit záškoláctví, tyto pokyny jsou v praxi mnohdy neúčinné, nedostačující a žáků s neomluvenou absencí naopak přibývá.

Průzkumu se zúčastnilo 40 žáků odborného učiliště z náhodně vybraných tříd. Věk žáků je 16–17 let. Úkolem průzkumu bylo zjistit, v jaké míře a v jakém období se záškoláctví na dané škole objevuje.

K průzkumu byla použita dotazníková metoda a analýza školní dokumentace. Nestandardizovaný dotazník obsahoval 15 uzavřených otázek. Dotazník byl zaměřen na problematiku záškoláctví. Výsledky z dotazníků byly zpracované do tabulek a grafů. V tabulce jsou zanesené údaje, které se týkaly jednotlivých tříd, celkového počtu dotazovaných respondentů a vyjádření v %. Grafy byly vytvořené ve třech variantách.

Analýzou školní dokumentace se mělo zjistit, v jaké míře se na odborném učilišti vyskytuje záškoláctví a v jakém období školního roku. Výsledky ze školní dokumentace byly zpracované do tabulek a grafů. Tabulka je rozdělena podle jednotlivých tříd, celkového počtu dotazovaných respondentů a vyjádření v %. Grafy byly vytvořené ve třech variantách:

První základním předpokladem bylo to, že se u 20% žáků odborného učiliště vyskytuje záškoláctví. Z výsledků je zřejmé, že záškoláctví se na dané škole vyskytuje, a to ve velké míře.

Výsledky z dotazníků (57, 5%) se přibližně shodují s výsledky údajů školní dokumentace (60%). Znamená to, že předpokládaného cíle bylo dosaženo. Celkové vyjádření v % bylo provedeno pouze u zkoumaného vzorku 40 žáků, to znamená, že na celém odborném učilišti je záškoláctví mnohem vyšší.

Druhým základním předpokladem bylo to, že se záškoláctví převážně vyskytuje před koncem školního roku. Předpokládaného cíle nebylo dosaženo.

Z šetření vyplývá, že záškoláctví se vyskytuje v I. pololetí školního roku nebo v obou pololetích stejně. To znamená, že žáci neupřednostňují určité roční období, či svátky.

Zajímavostí průzkumu bylo to, že žáci upřednostňovali odbornou praxi před teoretickou výukou. Porovnáním dosažených výsledků dotazníků a školní dokumentace tomu tak nebylo. Dle školní dokumentace dosahují vyšší neomluvené absence právě na odborném výcviku.

Na úplný závěr nesmím opomenout zmínit přínos bakalářské práce pro mou vlastní pedagogickou praxi. Každého žáka nyní budu posuzovat z více pohledů, rychleji ho poznám a lépe se tak zorientuji v jeho případných problémech a potížích, které mohou přispět k vyvození možných návrhů a opatření, k nápravě nebo prevenci. Získala jsem rovněž určitý náhled do speciálně-pedagogické problematiky a zlepšila se i má orientace v příslušné odborné literatuře.

5 NÁVRH OPATŘENÍ

- Ve školách posílit roli výchovného poradenství v oblasti prevence poruch chování, včetně záškoláctví.
- Spolupráce školy s odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.
- Vést průběžnou evidenci stavu záškoláků. Třídní učitel je povinen odevzdávat každý kalendářní měsíc výchovnému poradci soupis žáků s neomluvenou absencí ve své třídě. Výchovný poradce tyto informace vyhodnocuje. Neomluvenou absenci do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonnými zástupci třídní učitel formou pohovoru. Seznamuje žáka a zákonného zástupce s možnými důsledky v případě dalšího nárůstu neomluvených hodin. Třídní učitel provede zápis z tohoto pohovoru, kde uvede způsob nápravy, a tento protokol nechá podepsat zákonným zástupcem a žákem. U žáků, kde neomluvená absence převyšuje 10 a více hodin, ředitel školy svolá výchovnou komisi, kde se řeší závažnost a charakter nepřítomnosti žáka.
- Intenzivně řešit první náznaky neomluvené absence, záškoláctví, podvodů, a to osobním kontaktem třídního učitele a zákonných zástupců žáka.
- Na pedagogických radách věnovat zvýšenou pozornost neomluveným absencím žáků a kázeňským problémům.
- Začlenit žáky do mimoškolních aktivit pořádaných školou.
- Zaměřit se na třídy, kde dochází k největšímu výskytu záškoláctví, na žáky s nejvyšší neomluvenou absencí. Hledat příčiny, proč žáci nechodí do školy. Zjišťovat, jestli se ve třídě neobjevuje šikana, drogy, špatný vliv party.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

DOLEJŠÍ, M. *K otázkám z psychologie mentální retardace*. Praha: Avicenum, 1978.

HARTL, P. *Psychologický slovník*. Portál, Praha: 1993. ISBN 80-901549-0-5.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Portál, Praha: 2000. ISBN 80-7178-303-X.

<<http://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/zaklspolved/PoruchaIntelektuChování.htm>>

NOVOTNÁ, M., KREMLIČKOVÁ, M. *Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele*. 1. vyd. Praha: 1997. ISBN 80-95937-60-3.

PEŠATOVÁ, Ilona. *Vybrané kapitoly z etopedie 1. díl*. 1. vyd. Liberec: 2003. ISBN 80-7083-750-0.

PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Portál, Praha: 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SVOBODA, M., ČEŠKOVÁ, E., KUČEROVÁ, H. *Psychopatologie s psychiatrie*. 1. vyd. Praha: 2006. ISBN 80-7367-154-9.

ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace: vzdělávání, výchova, sociální péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-506-7.

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Kapitoly z psychologie 2. díl*. 1. vyd. Liberec: 2002. ISBN 80-7083-614-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Patopsychologie dítěte pro speciální pedagogy*. SPN Praha: 1988.

VÍTKOVÁ, M. a kol. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85927-65-6.

Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami dětí a žáků a studentů mimořádně nadaných.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

ZÁŠKODNÁ, H. *Psychosociální problémy adolescentů*. 1. vyd. České Budějovice: 1998. ISBN 80-7040-306-3.

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Schéma dotazníku (viz text – s. 39)